

สารบัญ

อนุโมทนา.....	(๑)
ถ้าอยากพ้นวิกฤต ต้องเลิกตีตไซศาสตร์	๓
ไซศาสตร์คืออะไร?	๒
พุทธศาสน์ว่าอย่างไร?	๖
ชาวพุทธจะปฏิบัติตัวอย่างไร?	๑๑
เราควรนับถือศาสนาอย่างไร?	๑๘
ทำอะไรจะพ้นเคราะห์ได้จริง?	๒๒
คนไทยกับเทคโนโลยี	๒๖
ไทยยังไม่เป็นสังคมผู้ผลิต แต่เป็นสังคมผู้บริโภคเทคโนโลยี	๒๖
ไทยมีจุดเริ่มที่ผิด ในการสัมพันธ์กับเทคโนโลยี	๓๕
คนไทยยังมองไม่ถึงความหมายของเทคโนโลยี	๔๕
คนไทยยังศึกษาไม่ถึงสาระของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๕๕
คนไทยยังใช้เทคโนโลยีแทบไม่ได้คุณค่าในการพัฒนา	๖๐

ถ้าอยากพ้นวิกฤต ต้องเลิกคิด ไสยศาสตร์*

หลังฉันอาหารเพล ก่อนพระสงฆ์จะอนุโมทนา ตอนนี้
มาคิดว่าจะพูดธรรมให้ฟังวันละเล็กน้อย แต่เป็นรายการ
เบ็ดเตล็ด เรียกว่า “ทบทวนข้อธรรมเบ็ดเตล็ด” นึกอะไรขึ้นได้
ก็พูดไป

สำหรับเพลวันนี้มานึกถึงเรื่องที่พูดเมื่อวาน วานนี้ได้
พูดให้ญาติโยมฟังเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ที่บางคน
เรียกว่าเป็น วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ผู้คนมีความเดือดร้อน
เพราะปัญหาเรื่องเงินเรื่องทอง

ในสภาพเช่นนี้จะต้องมีการปฏิบัติตัวให้ถูกต้องเพื่อ
จะอยู่ด้วยดี และเพื่อจะแก้ปัญหาให้เสร็จสิ้นไป อาตมาก็เลย
ได้พูดถึงคติอย่างหนึ่ง ในการปฏิบัติต่อปัญหาหรือ
สถานการณ์อย่างนี้ว่า

* รายการทบทวนข้อธรรมเบ็ดเตล็ด ภาคเพล วันอาทิตย์ที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๐
ณ วัดญาณเวศกวัน

**“คนฉลาดทำเคราะห์ให้เป็นโอกาส
แต่คนประมาททำโอกาสให้เป็นเคราะห์”**

นี่เป็นคติตามหลักพระพุทธศาสนาที่สอนไว้ว่า เมื่อเราประสบสถานการณ์ ไม่ว่าจะดีหรือร้ายก็ตาม ต้องหาประโยชน์จากมันให้ได้ แม้แต่เป็นเคราะห์ก็ต้องทำให้เป็นโอกาส หรือหาประโยชน์จากเคราะห์นั้นให้ได้ คตินี้ถ้าเป็นคนไม่ประมาทและเป็นคนฉลาดก็สามารถทำได้ อย่างน้อยก็ถือเป็นโอกาสที่จะกระตุ้นเตือนให้คนของเราได้สติ แล้วก็มี ความเข้มแข็ง แต่ถ้ามัวคร่ำครวญโอดโอยตีโพยตีพายกันอยู่ ก็เสียเวลาเปล่าๆ และเป็นการซ้ำเติมตัวเองด้วย

เมื่อพูดถึงคตินี้ไปแล้วก็มีอาจารย์ที่เป็นผู้ฟังท่านหนึ่ง ตั้งข้อสังเกตขึ้นว่า เมืองไทยเวลานี้คนไม่ค่อยทำเคราะห์ให้เป็นโอกาส แต่เวลามีเคราะห์ก็ไปสะเดาะเคราะห์ อันนี้ก็เป็นสภาพของสังคมไทยอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อที่น่าพิจารณา วันนี้ก็เลยจะพูดเรื่องการสะเดาะเคราะห์

ไสยศาสตร์ดีอย่างไร?

การสะเดาะเคราะห์นี้เป็นวิธีปฏิบัติอย่างหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อถือในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องไสยศาสตร์

หรือเรื่องอำนาจดลบันดาล ซึ่งเวลานี้แพร่หลายมากในสังคมไทย เราควรจะวิเคราะห์ดูข้อดีข้อเสีย

คนที่สะเดาะเคราะห์นั้น สิ่งที่ได้ อย่างหนึ่งก็คือความสบายใจ ทำให้เกิดความอุ่นใจขึ้น หรืออาจจะมีหวัง และคนก็มองว่าการสะเดาะเคราะห์และเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออำนาจดลบันดาลทั้งหลายนี้ เป็นเรื่องศาสนา ก็เลยมีผู้พูดกันว่า ศาสนานั้นมีความหมายว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยปลอบประโลมจิตใจ บำรุงขวัญ มองในแง่นี้ก็เป็นที่ประโยชน์อยู่ แต่ต้องพิจารณาหลายชั้น

เรื่องของไสยศาสตร์ และความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นี้ ทางพระพุทธศาสนาให้มองในแง่ของการปฏิบัติ คือไม่สนใจในเรื่องที่ว่าจริงหรือไม่จริง คนทั่วไปมักจะเถียงกันในแง่ว่าจริงหรือไม่จริง แต่พระพุทธศาสนาสอนในแง่ว่าความเชื่อและการปฏิบัติในเรื่องจำพวกนี้มีคุณมีโทษอย่างไรมากกว่า เพราะถ้าเถียงกันว่าจริงหรือไม่จริงนี้ไม่รู้จักจบ และไม่มีใครแพ้ชนะเด็ดขาด นอกจากนั้นถึงแม้ถ้าเป็นจริง แต่ถ้ามีโทษมากกว่าคุณ ก็ไม่ควรเอาด้วย

ข้อพิจารณาที่สำคัญก็คือมองในแง่คุณและโทษ ใน
แง่นี้ทางพระพุทธศาสนาให้มองทุกสิ่งทุกอย่างอย่างเป็น
กลางๆ คือมองทั้งแง่ดีและแง่เสีย ทั้งแง่คุณและแง่โทษ

เมื่อเข้าก็ได้พูดถึงเรื่องการอ้อนวอนเทพเจ้าไปนิด
หน่อย โดยยกตัวอย่างเรื่องมหาชนกมาให้ฟังว่า เมื่อเรือแตก
กลางทะเล คนทั้งหลายมีวแต่ร้องให้คร่ำครวญบ้าง อ้อนวอน
ขอให้เทพเจ้าช่วยบ้าง ก็ตายกันหมด แต่มหาชนกเอาเวลา
ระหว่างนั้น มาใช้สติปัญญาพิจารณาแก้ไขสถานการณ์โดย
เตรียมตัวให้พร้อมที่จะว่ายน้ำทะเล จึงรอดมาได้

เรื่องไสยศาสตร์ เรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเรื่อง
การอ้อนวอนเทวดานี้ มีประโยชน์อะไรบ้าง

๑. อย่างที่บอกเมื่อกี้ คือช่วยปลอบประโลมใจ
บำรุงขวัญ ขณะที่จิตใจกำลังเร่าร้อนกระวนกระวายก็ทำให้
สงบลงได้ ในขณะที่ตื่นกลัวหวาดผวาก็อาจจะทำให้นอน
หลับลงไปได้แล้วก็อยู่ด้วยความหวัง

๒. ต่อจากปลอบประโลมขวัญก็เกิดกำลังใจ ขณะที่
ท้อแท้หดหู่พอทำพิธีแล้วก็อาจจะเกิดกำลังใจขึ้นมาบ้าง

๓. แล้วต่อไปก็คือถ้ามีความเชื่อมากก็อาจจะทำให้
เกิดความมั่นใจ เมื่อมั่นใจก็ทำให้เกิดความเข้มแข็ง เช่นมี

ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อบูชาแล้วเกิดความมั่นใจก็
เข้มแข็งขึ้นมา

ที่ว่ามานี้ก็เป็นประโยชน์ ส่วนที่จะได้ผลสำเร็จจริง
หรือไม่ก็เถียงกันไปอย่างที่ว่าเมื่อก็ ไม่ได้ขาด ไม่จะแจ้งลงไป

ที่พูดในแง่ปลอบประโลมใจ บำรุงขวัญ เกิดกำลังใจ
ตลอดจนให้เกิดความมั่นใจนั้น เรามองดูก็เป็นคุณประโยชน์
แต่จะต้องมองอีกด้านหนึ่ง คือด้านเป็นโทษบ้าง

ด้านเป็นโทษ มีอะไรบ้าง คนเราเวลามีทุกข์มีภัยก็
แสวงหาหนทางที่จะหลุดพ้นไป มีปัญหาที่หาทางแก้ไข แต่
พอเกิดความรู้สึกอุ่นใจสบายใจขึ้นมาก็ชักจะนอนใจ หรือ
อาจจะระอคอยด้วยความหวัง ก็เลยไม่ตื่นนอนหวาย ถ้า
เป็นอย่างนี้ก็ทำให้เกิดความประมาท นี่เป็นข้อแรกที่ต้องระวัง

ที่นี้การเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจดลบันดาล และ
ไสยศาสตร์ มีลักษณะที่ร่วมกันคือ

๑. ใช้ศรัทธา เอาความเชื่อเป็นหลัก คือ ไม่เกิดจาก
การรู้ความจริง ตัวเราเองไม่รู้อะไรจริงของเรื่องนั้นสิ่งนั้น

๒. เมื่อเป็นความเชื่อ ก็ต้องพึ่งอาศัยสิ่งที่อยู่นอกตัว คือขึ้นต่ออำนาจดลบันดาล รออำนาจนอกตัว ต้องอาศัยสิ่งภายนอกมาช่วย

๓. สิ่งอื่นหรืออำนาจดลบันดาลภายนอกนั้นมาทำให้เรา โดยเราไม่ต้องทำอะไร และเราทำอะไรไม่ได้

นี่เป็นจุดที่สำคัญ เรามองไม่เห็นกระบวนการของความ เป็นเหตุเป็นผลว่ามันสำเร็จได้อย่างไร เมื่อเราเชื่ออย่างนี้แล้ว เราอาจจะเกิดกำลังใจ เกิดความอุ่นใจ ปลอดภัยใจ เสรีใจแล้วเราก็เลยเบาใจ สบายใจแล้วก็ไม่ตื่นนอนหวาย

ที่นี้โทษก็เกิดขึ้น ตอนที่ว่าอุ่นใจสบายใจนั้น ความอุ่นใจสบายใจไม่ได้เกิดจากการรู้เห็นชัดๆ ว่ามันจะสำเร็จได้ อย่างไร เพียงแต่เชื่อว่าจะสำเร็จ ตัวเองก็ทำอะไรไม่ได้ ก็ได้แต่รอ ก็เลยไม่ตื่นนอนหวาย เมื่อไม่ได้แก้ไขปัญหา ต่อไปปัญหานั้นก็อาจจะร้ายแรงขึ้นมา อย่างน้อยก็อ่อนแอเพราะตัวเองไม่รู้ และมันไม่ได้อยู่ในอำนาจของตัวเอง

พุทธศาสน์ว่าอย่างไร?

ตอนนี้ก็มาพิจารณาหลักการในทางพุทธศาสนาโดยมองเทียบจากข้อเสียของไสยศาสตร์

หนึ่ง เราควรจะทำให้สำเร็จผลที่ต้องการด้วยความเพียรพยายามของตนเอง คือ ให้สำเร็จด้วยการกระทำ เมื่อสิ่งนั้นสำเร็จด้วยการกระทำของเรา เราจะเห็นเหตุเห็นผลจะแจ้ง คือมองเห็นความเป็นเหตุเป็นผลในการกระทำกับผลที่สำเร็จตามมา ไม่เหมือนกับผลที่เกิดจากผู้อื่นทำให้ และผู้อื่นที่ว่ามันเป็นอำนาจเร้นลับที่เราไม่เห็นเลย ไม่สามารถรู้จะแจ้งลงไปว่าผลจะเกิดหรือไม่เกิด ได้แต่เชื่อได้แต่รอไป ฉะนั้น การเชื่อในการกระทำนี้เด็ดขาดกว่า นี่หนึ่งแล้ว

สอง คนที่ไปหวังพึ่งสิ่งภายนอกดลบันดาลหรือทำให้นั้นไม่พัฒนาตนเอง เพราะไปฝากให้ท่านทำให้แล้ว ก็รอช้ปัญหานั้นตัวเองไม่ได้คิดแก้ไข รอผลดลบันดาลให้ ตัวเองไม่ได้คิดไม่ได้ทำก็ไม่ได้พัฒนาตนเอง

คนเรานี้จะพัฒนามีความเก่งกล้าสามารถขึ้นได้ ก็ด้วยการที่ว่า ได้ฝึกได้หัดได้ทดลองได้ทำได้คิด เมื่อปล่อยปัญหาให้อำนาจภายนอกช่วยไปแล้ว ไม่ได้คิดไม่ได้แก้ไข มัวไปหวังพึ่งท่านอยู่ ตัวเองก็ไม่พัฒนา สติปัญญาความสามารถในการกระทำก็ไม่ได้ฝึกปรือ ก็เลยไม่มีอะไรดีขึ้นในตนเอง เสียสองแล้วคือไม่มีการพัฒนาตนเอง

สาม การที่จะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นต่ออำนาจภายนอกที่เรามองไม่เห็นนั้น เราไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่เป็นอิสระ ขาดอิสรภาพ หมดอิสรภาพ ฟังตนเองไม่ได้ นี่ประการที่สาม

การพัฒนาตนเองจะมาสัมพันธ์กับการฟังตนเองได้ เมื่อเราพัฒนาตนเองฝึกปรือตนเอง ต่อไปเราก็สามารถฟังตัวเองได้ เป็นอิสระแก่ตัวเอง พระพุทธศาสนานั้นมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่ง คือ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ลูกศิษย์สามารถฟังตนเองได้ ไม่ยอมให้มามีวโรฟังแม้แต่พระองค์เอง พระองค์ต้องการให้ทุกคนเป็นอิสระ ให้เขาฟังตนเองได้ ไม่ต้องมาขึ้นต่อพระองค์ พระพุทธเจ้าช่วยคนให้เขาฟังตัวเองได้ ทรงช่วยให้เขาเข้มแข็ง ไม่ใช่ช่วยให้เขาอ่อนแอแล้วได้แต่คอยรอให้พระองค์ช่วย และ

สี่ ที่พูดไปแล้วก็คือทำให้เกิดความประมาท เพราะไปรอหวังฟัง รอให้ท่านช่วย เราก็ปล่อยเวลาไปไม่ได้ทำอะไร มัวแต่อุ่นใจเฉยไม่ลุกขึ้นดิ้นรนชวนขวยแก่ไขปัญหา

สำหรับข้อเสียนี้ เมื่อ

- มองในแง่แต่ละคน เฉพาะหน้าก็ปล่อยปละละเลย ทำให้ปัญหาหมักหมมไม่ได้แก้ ในระยะยาว ถ้าเคย

ตัวอย่างนี้ก็เลยมีนิสัยไม่ตื่นนอนจนขวาย ชอบรอหวังพึ่ง อยู่ด้วยความหวัง เรียกว่ามีนิสัยประมาท - มองในแง่สังคม เมื่อคนทั่วไปเชื่อกันอย่างนี้ ก็ไม่มีการตื่นนอนจนขวายแก้ไขปัญหาและทำการสร้างสรรค์ ผู้สังคมที่เขามีความเดือดร้อนไม่มีใครช่วยเหลือเลยก็ไม่ได้ สังคมแบบนั้น เมื่อถูกภัยบีบบังคับคุกคาม แล้วหาทางแก้ไขตัวเอง ตื่นนอนไปมาก็ทำให้เจริญเข้มแข็งขึ้นมาได้ ในแง่นี้นับว่าเป็นโทษมาก

ที่นี้เราก็ดูว่าโทษกับคุณนี้คุ้มกันไหม เมื่อมองในระยะยาวและในแง่สังคมส่วนรวม แม้แต่ถ้ามันจะได้ผลจริงบ้าง ก็ไม่คุ้ม เพราะฉะนั้น ในทางพระพุทธศาสนาท่านจึงวางหลักการไว้ว่า

หนึ่ง ให้ทำการให้สำเร็จด้วยความเพียรของตัวเอง ตามเหตุตามผล

สอง ให้ใช้เรื่อนั้น ปัญหานั้น สิ่งที่ต้องทำ หรือสิ่งที่ต้องเผชิญนั้นเป็นเครื่องมือหรือเป็นเวทีในการฝึกฝนพัฒนาตนเอง คนเราจะต้องศึกษา ต้องเรียนรู้พัฒนาตนเอง จะได้มี

ชีวิตที่ตึงตังยิ่งขึ้น ถ้ามองในแง่ชีวิตคน ชีวิตก็จะดีขึ้น มองในแง่สังคม สังคมก็เจริญก้าวหน้าขึ้น

สาม อย่างที่ว่าแล้ว ให้รู้จักฟังตนเอง จะได้มีอิสรภาพ และฟังตนเองได้

สี่ ให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่ต้องรอให้มีอะไรมากระตุ้น หรือมีภัยมาบีบคั้นคุกคาม เราก็ลุกขึ้นกระตือรือร้น ขวนขวาย ไม่ประมาทอยู่เสมอ

ความไม่ประมาทนี้สำคัญมาก ในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเน้นเป็นอย่างยิ่ง แม้แต่จะบรินิพพานก็ตรัสว่า “เธอทั้งหลายจงยังประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาท”

พูดง่ายๆ ว่า **จงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม**

เพราะฉะนั้น ในพระพุทธศาสนา เรื่องของการฟังอำนาจดลบันดาลภายนอก หรือลัทธิหรือผลดลบันดาลทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นไสยศาสตร์ หรือการฟังอำนาจเทพเจ้าอะไรก็ตาม พระพุทธศาสนาจึงไม่สนับสนุน ไม่ใช่ว่าท่านว่าไม่จริง แต่โทษมันมากกว่าคุณ มันทำให้เสียหลักสี่ประการที่ว่านี้ ถ้าใครจะถามเรา ก็บอกได้เลยว่ามันขัดหลักพุทธศาสนา ๔ ประการ

๑. ขัดหลักการกระทำทำให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม ตามเหตุตามผล
๒. ขัดหลักการฝึกฝนพัฒนาตนเอง
๓. ขัดหลักการพึ่งตนเองและมีอิสรภาพ
๔. ขัดหลักความไม่ประมาท

การเชื่อถือภูนอนายกับสิ่งเหล่านี้ทำให้คนหลงเพลิน คอยรอ และก็อาจจะงอมืองอเท้าไม่ทำอะไร ทำให้ปล่อยปละละเลยกิจที่ควรทำ แล้วก็ทำให้ตกอยู่ในความเสื่อม ชีวิตและสังคมแบบนี้จะเสี่ยงต่อความเสื่อมและภัยอันตราย เพราะฉะนั้น เราจะต้องปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ โดยทำตามหลัก ๔ ประการที่กล่าวมา

ชาวพุทธจะปฏิบัติได้อย่างไร?

ที่นี่สำหรับคนทั่วไป ก่อนจะเข้าถึงหลักการของพระพุทธศาสนานั้น เราต้องยอมรับความจริงว่า คนก็ยังมีความอ่อนแอ คนจำนวนมากยังอ่อนแอมาก บางคนแม้ที่มีปัญญา นึกว่าตัวเองเป็นคนมีปัญญาแต่ไม่ใช่มีปัญญาจริง คือยังไม่ได้มีความรู้ความเห็นความเข้าใจจริง และจิตใจก็ไม่หนักแน่น ไม่มีสมาธิ เวลาเกิดเหตุร้ายภัยอันตรายชนิดเฉพา

หน้าปัจจุบันทันด่วน บางที่ตั้งจิตตั้งใจไม่ทัน เป็นนักคิด ชอบคิดชอบใช้ปัญญา แต่บางทีไปแพ้คนที่เชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ได้ เชื่อใหม่ ทำไม่จึงแพ้ ก็เพราะว่าจิตใจฟุ้งซ่านและยังมีความอ่อนแออยู่ในตัว พอประสบเหตุร้ายที่ตั้งจิตตั้งใจไม่ทัน ตั้งสติไม่ทัน สมาธิไม่มา ถูกความหวาดกลัวครอบงำลงไปถึงจิตไร้สำนึก มันเลยขั้นที่จะนึกจะคิดแล้ว จิตใจเตลิดเปิดเปิง ขวัญหาย ใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว คิดอะไรไม่ได้ ทำอะไรไม่ถูก กลับไปแพ้คนที่เขามีสติปัญญาน้อยกว่า ที่เชื่อมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

อันนี้แหละส่วนที่เป็นประโยชน์ของความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อย่างที่บอกเมื่อกี้คือมันเกิดเป็นความมั่นใจ มั่นใจแล้วก็ทำให้จิตรวมตัว คนที่มีความเชื่อยึดในอะไรสักอย่างหนึ่ง แม้แต่ชิง ช่า ตะไคร้ ใบบะกุรูด พอเกิดเหตุร้ายปัจจุบันทันด่วน ชนิดตั้งสติไม่ทันนี่ เพราะความที่เชื่อมั่นในสิ่งนั้นจิตก็รวมได้ จิตตั้งมั่นอยู่กับสิ่งนั้นมันก็ไม่เตลิดเปิดเปิง ไม่ขวัญหนี พอตั้งสติได้ ใจอยู่กับตัว จิตใจมันอยู่ ก็คิดอะไรได้ ก็เข้มแข็ง ก็ไม่เสียหลัก ทำให้ทำการต่าง ๆ ตั้งตัวอยู่ได้

แต่ส่วนคนที่ว่าไม่เชื่ออะไรเลย ทำเป็นว่าเป็นคนมีปัญญา แต่ใจก็ไม่มั่นคงแข็งแรง พอเจอเหตุร้ายอย่างนี้ตั้งสติ

ไม่ทันใจไม่รวม ไม่มีสมาธิอย่างที่ว่าไปแล้ว เติลิดเปิดเปิงใจ
ไม่รู้ไปไหนเลย ทำอะไรไม่ถูกสักอย่าง เสียหลักเลย เลยกลับ
แยะ เพราะฉะนั้นจึงต้องไม่ประมาทในเรื่องนี้ด้วย

เพราะฉะนั้น สำหรับคนที่ยังอ่อนแออยู่นี้ ท่านก็เลย
ยอมให้ในขั้นเบื้องต้น แต่ต้องไม่ให้เสียหลัก คือเมื่ออาศัย
ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นพอให้ใจอยู่กับตัวแล้ว จะต้องต่อ
ด้วยความไม่ประมาท ต้องต่อด้วยการกระทำความเพียร
พยายาม ไม่ใช่เชื่อแล้วก็ไปฝากความหวังไว้มั่วรอพึ่งสิ่ง
เหล่านั้น ถ้าอย่างนั้นก็เสียหลัก เป็นการผิดพลาดความไม่
ประมาท แล้วก็ผิดพลาดการเพียรพยายามกระทำทำให้
สำเร็จ นี่เป็นจุดสำคัญ

ตอนที่คนยังอ่อนแอ ยังมีจิตใจไม่มั่นคง มีปัญญาชนิด
ที่ไม่แท้ไม่จริง คือยังไม่รู้จริง ท่านก็ยอมให้อาศัยความ
ศักดิ์สิทธิ์ได้บ้าง แต่ท่านให้เอาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาไว้ที่
พระรัตนตรัยเสีย จะได้เป็นทางเชื่อมิให้เดินหน้าเข้าสู่ทาง
ต่อไปได้ พอเชื่อพระรัตนตรัย มั่นใจแล้ว พระรัตนตรัยจะจูงเรา
ขึ้นต่อไป

ศาสนานั้นมีความหมายอย่างหนึ่งที่ว่าไปแล้ว คือ
คนทั่วไปจะมองว่าศาสนาเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็น

เครื่องช่วยปลดปล่อยประโลมจิตใจ บำรุงขวัญ ทำให้สบายใจ แต่จุดนี้เป็นจุดที่อันตรายด้วย ถ้าเราไปมองว่าศาสนาเป็นแค่นี้ละก็ ใช้ไม่ได้ ผิด ศาสนาถ้าเป็นแค่นี้ละก็ จะมีคุณเพียงส่วนหนึ่ง แต่อาจจะมีโทษมากมาย

เพราะฉะนั้น ที่ว่าศาสนาเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจนั้น ต้องแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ

แบบหนึ่ง เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ชนิดที่เหนี่ยวแล้วดิ่งลง หมายความว่าดิ่งให้หมกให้จมอยู่กับการหวังพึ่งสิ่งเหล่านั้นเรื่อยไป เลยกะเพลिनอยู่นั่นเอง ไม่ต้องคิดเพียรพยายามทำอะไร ก็วนเวียนอยู่แค่นั้น พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาก็ไม่เจริญ ไม่ได้ฝึกปรือพัฒนาตนเอง

อีกแบบหนึ่ง เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่เหนี่ยวแล้วดิ่งขึ้น คือเหนี่ยวพอให้เป็นที่เกาะผ่านเท่านั้น ในเมื่อคนเขายังไม่เข้มแข็ง ไม่แข็งแรง เหมือนยังว่ายน้ำไม่เป็น พอได้ที่เกาะไว้ก่อน แต่ตัวศาสนาเองอยู่เลยจากนั้นไป ต่อจากนั้นจะต้องช่วยให้เขาเข้มแข็งขึ้นแล้วให้เขาเดินหน้าต่อไปสู่ตัวศาสนาที่แท้จริง ไม่ใช่จมวนอยู่แค่นั้น

พระพุทธศาสนายอมให้ในแง่ที่สอง ถ้าเราบอกว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาคือเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

พูดแค่นี้ไม่ได้ ไม่ถูก เพราะตัวพระพุทธรูปที่การ
พัฒนาชีวิตของเราให้ดีขึ้น ฉะนั้นการที่ยึดเหนี่ยวก็เป็น
เพียงได้อาศัยเพื่อจะเหนี่ยวแล้วดึงขึ้นไป เพื่อจะเดินหน้า
ต่อไปในการที่จะพัฒนาชีวิตของเราให้ดีขึ้น ทั้งด้าน
พฤติกรรมกายวาจา ทั้งด้านจิตใจ และในด้านปัญญา

ยึดถือแล้ว → ปลอดภัย → สบายใจอุ่นใจ → นอนใจ
→ รอให้ท่านบันดาลให้ = ทางตัน มีโทษมาก

ยึดถือแล้ว → รวมใจได้ → เกิดกำลังใจ → มั่นใจ → ทำ
การอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้นไป = มีทางเดินต่อ พอรับได้

อย่างไรก็ตาม แม้แต่การเชื่อหรือนับถือแบบหลังที่
พอยังรับได้ ก็ยังไม่ปลอดภัย นอกจากง่อนแง่นแล้ว เพราะ
กำลังใจกำลังศรัทธาเกิดจากความเชื่อ ไม่ใช่เกิดจากปัญญา
รู้ความจริง จึงอาจจะถูกความเชื่อจูงให้มีกำลังเข้มแข็ง
ในทางที่จะทำสิ่งที่ผิดให้รุนแรง กลับมีโทษมากยิ่งขึ้นไปอีก

สำหรับคนที่ยังอ่อนแอ เมื่อยังหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์
หรือยังต้องอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ท่านเอาความศักดิ์สิทธิ์มาไว้ที่
พระรัตนตรัย

ก) เพื่อจะได้กั้นกรงจำกัดไว้ไม่ให้ผู้คนถูกจูงเขว
ออกนอกกลุ่มออกทางไปกันใหญ่ เพราะลัทธิศาสนาแบบไสย-

ศาสตร์มากมายเป็นเรื่องสนองกิเลส ทั้งโลภะและโทสะของคน พาคนให้ยุ่งวุ่นวายอยู่กับกิเลสเหล่านั้น อย่างน้อยก็รังไว้ไม่ให้ถูกดึงลงไปหลงจมวนเวียนแต่อยู่ในโมหะ

ข) เพื่อทำความศักดิ์สิทธิ์นั้นเองให้ประณีต ให้สูง ให้ดีงามขึ้นไป ไม่ให้ความศักดิ์สิทธิ์อยู่กับอำนาจศักดานุภาพ หรืออิทธิพลความยิ่งใหญ่ที่จะดลบันดาลแบบวูบวาบไม่ยั่งยืน แต่ให้ความศักดิ์สิทธิ์เกิดจากคุณานุภาพ คืออำนาจ ความบริสุทธิ์และคุณธรรม ประกอบด้วยพระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณ ที่เป็นของยั่งยืน

ค) เพื่อจะได้เป็นการสะดวกที่จะดึงคนทั้งหลายที่มา ฟังนั้น ให้ก้าวต่อสูงขึ้นไปสู่การพัฒนาชีวิตด้วยศีล สมาธิ และปัญญา จนลุล่วงวิมุตติ ในที่สุด

เพราะฉะนั้นจะต้องเข้าใจว่า การยึดเหนี่ยวเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ไม่ใช่ยึดเหนี่ยวแล้วก็เลยจมเพลिनวนเวียนอยู่แค่นั้น จุดสำคัญอยู่ที่เหนี่ยวแล้วดีขึ้น แล้วให้เดินหน้าต่อไปด้วย ตรงนี้แหละที่เป็นลักษณะสำคัญ พระพุทธศาสนา เน้นตรงนั้น

ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นโบราณเขามีอยู่แล้วก่อน พุทธศาสนา ถ้าศาสนาเป็นได้แค่ที่ฟังที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ก็ไม่

จำเป็นต้องเกิดพุทธศาสนา เพราะคนอินเดียเขามีที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีเทวดาให้นับถือเยอะแยะ มีแม้แต่พระพรหมที่ว่าดลบันดาลทุกอย่างได้ จนคนพากันเชื่อในพรหมลิขิต

การที่พระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ก็เพราะศาสนามาก่อนนั้นมันเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ชนิดเหนียวแล้วดิ่งลง ให้หลงให้จมให้หมกอยู่ในการพึ่งพาอำนาจภายนอก รอดลบันดาล พระพุทธศาสนาก็เลยเกิดขึ้นมาแก้ไข โดยมาเหนียวแล้วดิ่งขึ้น เพื่อจะให้ประชาชนได้พัฒนาในเรื่องความประพฤติ ทั้งกาย วาจา แล้วก็พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา ให้พึ่งตนเองได้ดีขึ้นจนเป็นอิสระต่อไป อันนี้จึงจะเป็นประโยชน์ที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา

ชาวพุทธเรานับถือพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เอาแค่ว่ายึดเหนี่ยวจิตใจ ให้สบายแล้วก็จบ แต่ต้องเอามาใช้ปฏิบัติ เอามาใช้พัฒนาชีวิตของเราให้ดีขึ้น ทั้งกายวาจาและจิตใจ พร้อมทั้งปัญญา ให้ดีขึ้นไปเรื่อยๆ เพราะในที่สุดเราต้องเป็นอิสระพึ่งตนเองได้

เราควรนับถือศาสนาอย่างไร?

การที่ศาสนาเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างเดียวนั้น ไม่ปลอดภัย อย่างที่ว่ามีคุณนิตนน้อยแต่มีโทษมากมาย แม้แต่ความมั่นใจที่เกิดจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็เป็นความมั่นใจที่ไม่เด็ดขาด ยิ่งง่อนแง่นและมีภัย

ความมั่นใจนั้นมี ๒ แบบ คือ

๑. ความมั่นใจด้วยศรัทธาคือความเชื่อต่อสิ่ง

ภายนอก

๒. ความมั่นใจด้วยปัญญาของตนเองที่รู้ความจริง

ความมั่นใจที่เกิดจากศรัทธานั้นก็แข็งแรงมาก บางที แข็งไม่ลืมหูลืมตา จนถูกเขาจูงเอาไปรบราฆ่าฟันกัน แต่เป็นการเชื่อต่อสิ่งภายนอกมาช่วยทำให้ ไม่ใช่ตัวเราทำเอง ต่างกับมั่นใจด้วยปัญญาที่เรามองเห็นความจริง เราทำเองได้ อันนี้เทียบได้กับความมั่นใจของคนตาบอดหรืออย่างน้อยความมั่นใจของคนที่หลับตา กับความมั่นใจของคนที่ลืมตาหรือตาดี

ความมั่นใจของคนที่ศรัทธา ก็เหมือนความมั่นใจของคนตาบอดหรือหลับตา มีราวมีที่เกาะ ก็เกิดความมั่นใจว่า ใ้เราได้ที่เกาะแล้ว เราจะไปได้ มั่นใจอันนี้ แต่มองไม่เห็นว่ารอบนอกข้างๆตัว และข้างๆรานั้นมีอะไร มองไม่รู้เรื่อง แต่ได้

ความมั่นใจขึ้นมาว่าเราอาศัยรวนี้ จะเดินไปถึงที่หมายได้ หรือมั่นใจว่ามีท่านผู้มีกำลังมาช่วยอยู่ ท่านจะช่วยพาเราไป แต่ไม่เป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าเป็น**ความมั่นใจด้วยปัญญา** จะเป็น**ความมั่นใจของคนตาดีหรือตมตา** ซึ่งมองเห็นหมด อะไร เป็นอะไร จะสำเร็จได้อย่างไร ตัวเองจะต้องทำอะไร ตรงไหน ที่ใด เห็นโล่งไปตลอด

เพราะฉะนั้นในพระพุทธศาสนานี้เบื้องต้นแรกท่านก็ ยอมให้มั่นใจด้วยศรัทธาแต่ต้องมีปัญญาประกอบให้เห็น เหตุเห็นผล แล้วสุดท้ายต้องพัฒนาให้เป็นความมั่นใจด้วย ปัญญา คือด้วยการที่ตัวเองรู้เข้าใจความจริง มองเห็นเหตุผล ในสิ่งนั้นแล้วทำด้วยตนเองได้

ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงสอนหลักการไว้หลาย ชั้นหลายตอน ชาวพุทธจะต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจและ ปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ให้ถูกต้อง ความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องไสยศาสตร์ผีสิงเทวดาอะไรต่ออะไรนี้ ถ้ายังถืออยู่ ก็ เขาเพียงว่าช่วยให้มั่นใจ จิตใจรวมได้ ในขณะที่เรายังอ่อนแอ อยู่ เอมามาเป็นขั้นต้นในการเกาะให้ทรงตัวตั้งตัวอยู่ได้ก่อน แต่จะหยุดอยู่แค่นั้นเท่านั้นไม่ได้ ต้องก้าวต่อไป ถึงแม้ถ้าเชื่อ สิ่งเหล่านั้นก็อย่าให้เสียหลัก ๔ ประการที่ว่าไปแล้ว

อย่าให้เสียหลักที่ **หนึ่ง** คือการกระทำการด้วยความเพียรพยายามของตน คือเชื่อแล้วจะต้องให้เข้มแข็งในการกระทำยิ่งขึ้น อย่าไปเชื่อแล้วก็เลยสบายใจนอนใจว่าท่านจะทำให้ บันดาลให้ แล้วก็นอนรอ อย่างนี้ผิดหลัก ท่านเรียกว่า ผิดหลักกรรม หลุดจากพระพุทธศาสนาเลย

อย่าให้เสียหลักที่ **สอง** คือจะต้องไม่ให้ผิดหลักฝึกฝนพัฒนาตนเอง จะต้องคิดต้องพิจารณาต้องหาทางแก้ปัญหา ฝึกปรือตัวเองให้เข้มแข็ง ทำอะไรต่ออะไรให้เก่งให้ดียิ่งขึ้น

อย่าให้เสียหลักที่ **สาม** คือต้องให้เป็นอิสระพึ่งตนเองได้ ไม่ใช่ไปฝากความหวังให้ท่านช่วยแล้วแต่ท่าน หมุดอิสรภาพของตัวเอง

แล้วก็อย่าให้เสียหลักที่ **สี่** คือต้องไม่ให้ผิดหลักความไม่ประมาท ถ้าไปประมาทเสีย ปล่อยปละละเลย ให้เวลาผ่านไปเปล่า ๆ ผิดแน่ ๆ

เป็นอันว่า ถ้าเชื่อก็อย่าให้ผิดหลัก ๔ ประการนี้ แล้วก็อาศัยพอให้เกิดกำลังใจมั่นใจ แล้วก้าวต่อไป ถ้าตัวเองพัฒนาต่อไปแล้วก็จะพ้นจากสิ่งเหล่านี้เอง เมื่อเราเข้มแข็งยิ่งขึ้น ต่อไปเราก็ไม่ต้องอาศัย แล้วเราจะพ้นจากความมั่นใจ

แบบคนตาบอดหรือคนหลับตา ไปสู่ความมั่นใจของคนที่ยืมตาหรือตาดี คือมั่นใจด้วยปัญญา ไม่ใช่เพียงด้วยศรัทธา

พระพุทธเจ้าที่ทรงสำเร็จบรรลุโพธิญาณนั้น ทรงผ่านมาแล้วอย่างหนักหนา ทั้งโชคและเคราะห์ ถึงคราวโชค พระองค์ก็ใช้มันเป็นปัจจัยในการทำประโยชน์ทำความดี ยิ่งขึ้นไป ถึงคราวเคราะห์ พระองค์ก็ไม่หนี ทรงเผชิญเคราะห์ และจัดการกับเคราะห์ แก้ไขผันแปรมัน พระองค์จึงมีพระบารมีแก่กล้าขึ้นมา พระองค์บำเพ็ญบารมีมากมายจากการจัดการกับเคราะห์นี้แหละ แล้วทำไมชาวพุทธ ลูกศิษย์พระพุทธเจ้าจะคอยรอเอาแต่โชค พอเจอเคราะห์ก็จะหนีอย่างเดียว ไม่รู้จักจัดการเอาประโยชน์จากเคราะห์ และใช้เคราะห์เป็นที่พัฒนาบารมีของตนบ้าง

คนนับถือศาสนาแบบไสยศาสตร์เพื่อขอให้ช่วยบันดาลให้มีโชคดีหนีเคราะห์ร้าย เวลามานับถือพระพุทธศาสนาก็เลยจะนับถือแบบนั้น เอาแค่นั้น เรียกว่าไม่พัฒนาการนับถือศาสนา หรือเลยพลอยทำให้พระพุทธศาสนามีความหมายแค่นั้น

คนจำนวนมากนับถือศาสนาเพียงเพื่อหวังจะหนีเคราะห์
และขอโชค แต่ชาวพุทธแท้้นับถือศาสนาเพื่อช่วยให้เราพัฒนา
ความสามารถที่จะเปลี่ยนเคราะห์ให้เป็นโชค

พระพุทธศาสนามีไว้เพื่อให้เราขอโชคและขอให้
ช่วยหนีเคราะห์ แต่ประโยชน์ที่เราควรจะได้จาก
พระพุทธศาสนา ก็คือความสามารถที่จะชนะเคราะห์และ
สร้างโชค ท่านสอนให้เรารู้จักเผชิญ และจัดการกับเคราะห์
เพื่อให้ตัวเราเองพัฒนาดีขึ้น และรู้จักใช้โชคให้นำโชคยิ่งๆ
ขึ้นไปด้วย ไม่ใช่เอาแต่จะหนีเคราะห์ กลายเป็นคนอ่อนแอ
จะถอยอยู่เรื่อยแล้วเวลามีโชคก็หลงระเหิงเพลิดเพลิดจนโชค
หมดหายกลายเป็นเคราะห์ไม่รู้จักพัฒนาโชคต่อไป

ทำอย่างไรจะพ้นเคราะห์ได้จริง?

คนไทยเวลานี้ เวลาเกิดสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็น
เหตุร้าย ก็จะมีคนหลายระดับ เราจะต้องเห็นใจกัน คนที่ยังมี
จิตใจอ่อนแอเราก็ให้ออกาสเขาน้าง การโอดโอยไว้วายคร่ำ
ครวญจะมีบ้าง เราก็เห็นใจและรู้ทัน อย่าไปนี่อะไรมาก ฟัง
เขาไป เขาจะด่าจะว่า ก็ฟังได้ ยิ่งถ้าเป็นผู้นำเป็นผู้บริหาร ก็
ยิ่งต้องอดทน ต้องให้เขาระบาย ไม่ไปต่อล้อต่อเถียง แล้วก็

ปลอบโยนให้สติเขาดีๆ ตามเหตุตามผล แม้แต่เทวดา ก็ยังต้องยอมให้โอกาสคน อย่างที่ว่าฝนตกก็แห้ง ฝนแล้งก็ดำ

ขอแต่ว่า เมื่อโอดครวญกันแล้วก็อย่าไปจบไปหยุด อยู่แค่นั้น ต้องผ่านขั้นนี้ไป พอระบายอารมณ์แล้ว ก็ตั้งสติสงบ แล้วรีบหันมาทำการแก้ไขด้วยปัญญา แล้วเอาเหตุการณ์ร้ายหรือปัญหามาใช้ให้เป็นประโยชน์ ปัญหาจะต้องใช้เป็นเวทีพัฒนาปัญญา คือปัญหาเกิดขึ้นแล้ว ถ้าเราใช้ความคิดพิจารณาค้นหาเหตุปัจจัยและหาทางแก้ไข เราจะพลิกปัญหาให้เป็นปัญญา เปลี่ยนอักษรตัวเดียวจากปัญหาก็คือปัญญาไป

คนที่เก่งนั้นเขาเปลี่ยนปัญหาให้เป็นปัญญา และใช้ปัญหาเป็นเวทีพัฒนาปัญญา แล้วก็เปลี่ยนเคราะห์ให้เป็นโอกาส เวลาทุกข์ยากนี้เป็นประโยชน์มาก เวลาสุขสำราญต่างหากที่มักทำให้มัวเมาประมาท พระพุทธศาสนาสอนว่า ถ้าความรุ่งเรืองความสำเร็จเกิดขึ้น อย่ามัวเมา ต้องใช้มันให้เป็นประโยชน์ เอาจมันเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ยิ่งขึ้นไป

คราวเคราะห์มัวครวญ ยามโชคก็เหลิง เอาแต่หนีเคราะห์ และคอยโชค คนอย่างนี้เคราะห์เรียกหา แต่คนเป็นมหาบุรุษได้ด้วยการผันเคราะห์ให้เป็นโชค และผันโชคให้แต่ประโยชน์สุข

ในด้านนี้ สังคมไทยเราอาจจะพลาดไปแล้ว เมื่อตอนเราฟุ้งเฟื่อง สบาย มีพรั่งพร้อม แทนที่เราจะเอามันเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ เรากลับไปหลงระเรีง มัวเมา ประมาท นี่ท่านเรียกว่า ทำโอกาสให้เป็นเคราะห์ แทนที่จะใช้โอกาสนั้นในการสร้างสรรค์ยิ่งขึ้นไป

ที่นี้ถึงเวลานี้เราแย่งลงไปเป็นเคราะห์แล้ว ถ้ามัวไปตีอกชกหัว เสรำไสก โอดครวญ ก็กลายเป็นซ้ำเติมตัวเอง เคราะห์หนักเข้าไปอีก ถ้ามีสติปัญญา ตอนนี้ได้สติ แล้วใช้ปัญญา ก็ทำเคราะห์ให้เป็นโอกาสเสีย เพราะคราวทุกข์ยากเดือดร้อนนี้แหละ มักเป็นเวลาที่ดีที่สุด คนที่จะเจริญก้าวหน้าได้โดยมากต้องเจอปัญหา จะได้ฝึกตัวเองให้เข้มแข็ง แล้ว *เคราะห์นี้ก็ช่วยให้ทั้งสังคมทั้งชีวิตคนประสบความสำเร็จมา*

มากมาย

จากการเจอเคราะห์เจอปัญหาแล้ว ถ้าเราตั้งตัวดี มีท่าทีถูกต้อง เราก็จะมีความเข้มแข็ง พยายามต่อสู้ดิ้นรน ขวนขวายแล้วเราจะได้พัฒนาความสามารถ เราจะได้การฝึกฝนตน ฝึกปรือตัวเอง แล้วได้ปัญญาความสามารถมากขึ้นๆ แล้วชีวิตและสังคมก็จะเจริญก้าวหน้าต่อไป

ขออย่าคิดที่ว่าไว้ข้างต้นอีกครั้งหนึ่งว่า

“คนฉลาดทำเคราะห์ให้เป็นโอกาส

แต่คนประมาททำโอกาสให้เป็นเคราะห์”

เป็นอันว่า ตอนนี้เรามีเคราะห์แล้ว ยอมให้มีความเศร้า โศกเสียใจโอดครวญกันชั่วระยะสั้นๆ พอระบายเสร็จแล้วก็ให้รีบตั้งสติ ต่อไปนี้ก็รีบมาดีใจว่าเจอเคราะห์แล้ว ทำมันให้เป็นโอกาส ผันเคราะห์ให้เป็นโอกาส แล้วเราก็จะเจริญก้าวหน้าต่อไป ไม่ต้องกลัว

ฉะนั้น อย่าไปหมดกำลังใจ พระพุทธศาสนาไม่สอนให้เราท้อแท้ ไม่สอนให้เราท้อถอยอ่อนแอ **เมื่อเจอปัญหา เจอเคราะห์กรรม เจอภัยอันตรายแล้ว ให้เข้มแข็ง แล้วใช้มันให้เป็นประโยชน์ในการฝึกปรือตัวเองให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป** แล้วเราจะมีความชำนาญยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหา ในการที่จะผจญเคราะห์กรรมภัยอันตรายให้ผ่านก้าวไปสู่ความสำเร็จในการสร้างสรรค์พัฒนาได้ต่อไป

วันนี้ขอให้คิดแก้ไขในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสถานการณ์ โดยโยงไปหาเรื่องไสยศาสตร์ แล้วให้นำมาสู่พระพุทธศาสนาอย่างที่ว่ามา หวังว่าคงจะเป็นประโยชน์บ้าง แก่ญาติโยมในแง่เป็นคติความคิดจากการได้เรียนรู้หลักการของพระพุทธศาสนา

ขออนุโมทนาโยมญาติมิตรทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง ขอตั้งจิตตั้งใจอาราธนาคุณพระรัตนตรัย โดยเฉพาะคุณธรรมความดีที่โยมทุกท่านได้บำเพ็ญนี้แหละ ให้มาเป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นไป เราทำความดีเรามีจิตใจที่มีสติดำรงมั่น มีสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วุ่นวาย ไม่เดือดร้อนใจ ไม่เสียขวัญไปในโอกาสสำคัญที่เป็นบททดสอบนี้ เรามีกำลังใจเข้มแข็ง เราจะผ่านพ้นภัยอันตรายไปได้ แล้วจะมีความเจริญรุ่งเรือง ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จชนะอุปสรรคอันตรายแล้วทำความร่มเย็นเป็นสุขให้เกิดขึ้นทั้งแก่ชีวิตของตนและสังคมส่วนรวมสืบต่อไป ตลอดกาลทุกเมื่อ

ถอดบันทึกโดย คณะคุณบุบผา คณิตกุล วันจันทร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๐

คนไทย กับ เทคโนโลยี*

ไทยยังไม่เป็นสังคมผู้ผลิต แต่เป็นสังคมผู้บริโภคเทคโนโลยี

ทำอย่างไรจะพัฒนาคนไทยได้สำเร็จ หรือถ้าจะให้ดี น่าจะถามว่า ทำอย่างไรคนไทยเราจะพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น เราต้องจับให้ได้ว่า คนไทยมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในเรื่องอะไร โดยเฉพาะเหตุปัจจัยอะไรทำให้คนไทยอ่อนแอ ทำไมคนไทยจึงไม่ค่อยมีความเข้มแข็งจริงจังที่จะทำการต่างๆ ให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายามอย่างมั่นคงเด็ดเดี่ยว โดยมุ่งมั่นไปในทิศทางที่ชัดเจนอย่างแน่วแน่ต่อจุดหมาย

ในที่นี้ ขอแสดงความเห็นว่า นอกจากสภาพทางภูมิศาสตร์อันอุดมสมบูรณ์ ที่ทำให้จิตใจโน้มไปในทางที่จะติดเพลินในความสะดวกสบาย ชอบพักผ่อน ไม่อยากดิ้นรน

* ตัดตอนจากคำบรรยายแก่คณะนักศึกษปริญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ที่วัดญาณเวศกวัน วันเสาร์ที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๐ (และบางส่วนตัดตอนจากคำบรรยายเรื่อง “การพัฒนาแบบยั่งยืนตามแนวทางและหลักพุทธศาสนา” แก่คณะนักศึกษปริญาโท สาขาพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ที่วัดญาณเวศกวัน วันอังคารที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐)

ชวนขายแล้ว เหตุปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้คนไทยอ่อนแอ มี ๒ อย่าง คือ

๑. ค่านิยมใฝ่เสพบริโภค

๒. ลัทธิรอผลดลบันดาล

เหตุปัจจัยข้อ ๒ ได้พูดไว้มากแล้ว คราวนี้จะพูดถึง เหตุปัจจัยข้อ ๑ คือ ค่านิยมใฝ่เสพบริโภคนิยม และจะ จำกัดในแง่ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญโดดเด่น สำหรับยุคสมัยนี้

เมื่อพูดถึงเทคโนโลยี ก็เป็นการพูดถึงความเจริญของ ยุคปัจจุบัน และโยงไปหาประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะคือฝรั่ง สำหรับตอนนี้ เราลองมาดูว่า ฝรั่งกับไทย ต่างกันอย่างไร

ตอนนี้เราพูดกันถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ที่ โลกอยู่ในระบบแข่งขัน ก็ต้องดูว่า ใครแพ้ ใครชนะ แต่ไม่ใช่ หมายความว่าเราพอใจแค่เอาชนะการแข่งขันเท่านั้น เรา จะต้องไปไกลกว่านั้น คือต้องถึงขั้นเหนือการแข่งขัน ซึ่งต้อง เก่งกว่านี้อีก จึงจะแก้ปัญหาของโลกได้ แต่ตอนนี้เอาแค่ ขั้นต้น คือการเอาชนะในระบบแข่งขันที่เป็นอยู่เฉพาะหน้านี้ ก็ ทำให้ได้ก่อนเถอะ

เพื่อให้เห็นภาพกว้างๆ ก็มาดูสังคมไทยในเวลานี้ ว่า
เมื่ออยู่ในประชาคมโลก สังคมไทยของเราเป็นอย่างไร

สังคมไทยของเรานี้ถูกตราชื่อว่าเป็นสังคมด้อย
พัฒนา เดิมนี่เปลี่ยนชื่อเป็นกำลังพัฒนา ที่ชื่อที่กำลัง
พัฒนานี้ก็ไม่ได้อยู่แล้ว นอกจากนั้น ในภาวะที่กำลังพัฒนา ก็
เป็นสังคมผู้ตาม และคู่กับความเป็นผู้ตามคือเป็นผู้รับ แล้วก็
เป็นสังคมที่ถูกกำหนด ไม่เป็นสังคมที่เป็นฝ่ายกำหนด เมื่อ
เป็นอย่างนี้ก็เสียเปรียบ เพราะว่า ถ้าเราจะมีบทบาทในโลก
เราจะต้องเป็นผู้กำหนดอะไรได้บ้าง เมื่อไม่มีความสามารถที่
จะกำหนดแล้ว สิทธิต่อรองเป็นต้นก็ไม่มี ต้องถูกสังคมที่มี
อิทธิพล คือสังคมที่พัฒนาเขากำหนดให้หมด อย่างนี้ก็แย่

ทำไมจึงเป็นสังคมที่ถูกกำหนด ก็เพราะเป็นสังคม
ฝ่ายบริโภค ไม่ใช่ฝ่ายผลิต โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นตัวบันดาล
อิทธิพลสำคัญในระบบเศรษฐกิจแห่งการแข่งขันในปัจจุบัน
เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ เป็นอุปกรณ์ที่อยู่เบื้องหลังอุตสาหกรรม
กรรมทั้งหมด เรียกได้ว่าเป็นอุปกรณ์ของระบบแข่งขันเลย
ทีเดียว เพราะฉะนั้น เทคโนโลยีจึงเป็นอุปกรณ์แห่งอำนาจ

ในแง่ของเทคโนโลยีนี้ เมื่อแบ่งฐานะและบทบาทของ
ประเทศต่างๆ ในประชาคมโลก ก็จะมีประเทศที่เป็นผู้ผลิต

เทคโนโลยี กับประเทศที่บริโภคเทคโนโลยี ประเทศไทยเป็นฝ่ายไหน ในแง่เทคโนโลยี ตอบว่า**ไทยเป็นประเทศผู้บริโภคเทคโนโลยี ไม่เป็นประเทศผู้ผลิตเทคโนโลยี**

กระแสโลกาภิวัตน์นั้น ประเทศที่ผลิตเทคโนโลยีจะเป็นผู้กำหนด ฉะนั้นประเทศของเราจึงไม่เป็นตัวของตัวเอง เราจะทำอะไรให้ก้าวต่อไปก็ทำไม่ได้เพราะไม่มีเทคโนโลยี ต้องรอให้ฝรั่งผลิตขึ้นมาก่อนแล้วจึงทำได้

ที่นี่ นอกจากฝรั่งเป็นผู้กำหนดเราแล้ว เขายังหาผลประโยชน์จากเราได้ด้วย รวมทั้งญี่ปุ่น เขาก็มากกระตุ้นเราให้อยากได้ เขาแข่งขันกันไป และจะโดยตั้งใจก็ตาม ไม่ตั้งใจก็ตาม ก็ล่อผู้บริโภควัยเทคโนโลยีรุ่นต่อไป ว่าจะดีกว่าในแง่ไหนแง่นี้ รถยนต์รุ่นต่อไปมีดีเพิ่มขึ้นอย่างนั้นอย่างนี้ คอมพิวเตอร์รุ่นต่อไป Pentium เท่านั้น จาก 100 เป็น 120 เป็น 133 เป็น 150 ขึ้นไป 166 จาก Pentium เป็น Pentium Pro ว่ากันไปจนเลย 200 คอยกระตุ้นอยู่เรื่อย เราก็ต้องซื้อ เมื่อซื้อก็ต้องจ่าย ทั้ทั้ง ที่เป็นประเทศที่ยากจนอยู่แล้ว ก็ตามซื้อเขาอีก

ถ้าไม่มีหลักคิด เอาแต่จะตามให้ทัน ก็ต้องคอยตามซื้อและทุ่มจ่ายเรื่อยไป เลยทำตัวให้เป็นเหยื่อของเขา เมื่ออยู่

ในสภาพปัจจุบันแห่งเศรษฐกิจระบบแข่งขันแบบนี้ เราก็จึงกลายเป็นผู้ตาม เป็นผู้รับ เป็นผู้ถูกกำหนด เป็นผู้ถูกกระทำ และกลายเป็นเหยื่อ

ที่พูดอย่างนี้ ไม่ควรคิดว่าเป็นคำรุนแรง เพราะในระบบเศรษฐกิจแบบแข่งขัน ที่มนุษย์พยายามเอาชนะกัน แน่นนอนว่าต้องมีฝ่ายหนึ่งเป็นเหยื่อ เราปฏิเสธคำนี้ไม่ได้ เราอาจจะพยายามสุภาพไม่ใช่คำนี้ แต่ที่จริงก็เป็นเหยื่อนั่นเอง

ที่นี้ สังคมไทยทำไมจึงอยู่ในภาวะอย่างนี้ เป็นเพราะเราไม่มีศักยภาพในการแข่งขันใช้หรือเปล่า โดยเฉพาะคนของเราไม่มีคุณภาพพอ นอกจากปัจจัยอย่างอื่น เช่นอิทธิพลจากภายนอกมาครอบงำเรา แต่ที่จริงอิทธิพลมี ๒ อย่าง

อิทธิพลอย่างหนึ่งคือ การถูกครอบงำโดยภาวะบีบคั้นบังคับ เนื่องจากเขามีอำนาจเข้มแข็งกว่า เราไม่มีสิทธิเรียกร้อง ไม่มีสิทธิต่อรอง เราจึงถูกครอบงำ

แต่อีกอย่างหนึ่งคือ การถูกครอบงำโดยความพอใจหมายความว่า สังคมไทยพอใจที่จะเป็นอย่างนั้น เราจึงทำตัวให้เป็นเหยื่อไปเอง

แบบที่สองนี้เป็นมาก ถ้าเราไม่พอใจที่จะเป็นเหยื่อ แม้เราจะถูกครอบงำจากภายนอกด้วยปัจจัยทางด้านระบบ

แต่ไม่ช้า ด้วยความเข้มแข็งของคุณภาพคน เราจะพลิกตัว ขึ้นอยู่เหนือได้ เชื้อใหม่

เราจะมัวแต่บอกว่า ใ้ย! ไม่ได้หรอก เขามีอำนาจมี อิทธิพลกว่ามาครอบงำเรา ถ้าคิดอยู่อย่างนี้ก็ตันเท่านั้น ก็ ทำไม่ไม่พัฒนาตัวให้เข้มแข็งล่ะ มันต้องปลดเปลื้องตัวเองได้ ชี ถ้าแน่จริงก็ต้องฟันไปได้ เพราะฉะนั้น คุณภาพคนนี่สำคัญ จึงต้องพัฒนาคนไทยให้เข้มแข็ง

ขณะนี้เราเป็นสังคมที่เป็นฝ่ายบริโศคเทคโนโลยี ไม่ใช่เป็นผู้ผลิตเทคโนโลยี ฉะนั้นเราจึงเสียเปรียบทุกอย่าง เราเป็นผู้รับ เมื่อจะรับก็ต้องคอยรอเขา เมื่อรอจากเขา ก็ต้อง ตามเขา ตามฟังตามดูว่า เขาจะผลิตอะไรใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อ จะรับเอา จึงเป็นผู้ถูกกำหนด ทั้งหมดนี้ก็เพราะเป็นผู้บริโศค ของที่เขาผลิต ผลิตเองไม่ได้

นิสัยในการผลิตนี้สำคัญมาก เป็นความเข้มแข็ง ส่วน ความอ่อนแอมากับนิสัยชอบเสพบริโศค เป็นลักษณะจิตใจ ของคนที่เห็นแก่การเสพบริโศค

การเสพบริโศค คือ กินนอนสบายใช้ของสำเร็จ ไม่ต้อง ทำอะไร คนที่ชอบความสุขจากการเสพบริโศค ก็คือคนที่ อยากรับการบำรุงบำเรอโดยตัวเองไม่ต้องทำอะไร

เพราะฉะนั้นคนที่เป็นนักเสพบริโภคจึงมีทุกข์จากการกระทำ ถ้าต้องทำอะไรแล้วทุกข์ เขาไม่ชอบการกระทำ เพราะต้องการให้คนอื่นทำให้ แล้วเขาก็รอที่จะเสพบริโภค ส่วนคนที่เป็นนักผลิต ต้องมีจิตใจเข้มแข็ง ชอบทำ และเขาจะมีความสุขจากการกระทำ เมื่อฝึกให้ดีก็จะก้าวไปสู่การมีความสุขจากการสร้างสรรค์

ที่นี่ *นิสัยนักผลิตเรามีไหม* ต้องถามคนไทยว่า เรามีนิสัยรักการผลิตหรือเปล่า คนไทยนี่นะ ขออภัยเถอะ แม้แต่ที่อยากเจริญอย่างฝรั่ง ซึ่งก็ตามเขาอยู่แล้ว เวลามองความหมายของคำว่าจะเจริญอย่างฝรั่ง เรายังมองแบบนักบริโภคเลย แทนที่จะมองแบบนักผลิต

ความเจริญอย่างฝรั่งมีความหมาย ๒ แบบ คือ แบบนักผลิต กับแบบนักบริโภค

ความเจริญอย่างฝรั่งในความหมายของนักบริโภค เป็นอย่างไร *นักบริโภค* เข้าใจว่า *เจริญอย่างฝรั่ง คือมีกินมีใช้ อย่างฝรั่ง* ฝรั่งมีรถยนต์อะไรเราก็มีอย่างนั้น ฝรั่งมีตู้เย็นมีทีวีมีโทรศัพท์มือถืออะไรเราก็จะมีอย่างนั้น แล้วเราก็บอกว่านี่เราเจริญอย่างฝรั่ง

เพราะฉะนั้น เราก็ตามดูตามฟังเรื่อยซิว่า ฝรั่งมีอะไร

ฝรั่งมีผลิตภัณฑ์อะไรใหม่ เราก็ตามซื้อตามหามาใช้ แล้วก็เอามาอวดโก้กันเองว่า ฉันมีก่อนเธอนะ อย่างนี้เรียกว่าเจริญอย่างฝรั่งแบบนักบริโภคนิยม

ที่นี้ เจริญอย่างฝรั่งแบบนักผลิตเป็นอย่างไร นักผลิตคิดว่า เจริญอย่างฝรั่ง คือทำได้อย่างฝรั่ง หมายความว่า ฝรั่งทำอะไรได้ ฉันก็จะทำให้ได้เช่นนั้น ถ้าเข้มแข็งขึ้นไปอีก ก็บอกว่า ฝรั่งทำอะไรได้ เราจะต้องทำให้ดียิ่งกว่าฝรั่ง คนไทยคิดอย่างนี้บ้างไหม

นี่แค่ความหมายของความเจริญอย่างฝรั่งก็ยังไม่รอดแล้ว เราไม่มีนิสัยจิตใจแบบนักผลิตเลย ชาติที่เขาเจริญอย่างฝรั่งได้ทัน จนกระทั่งนำฝรั่งได้ ต้องมีนิสัยนักผลิต เริ่มตั้งแต่การมองความหมายของความเจริญอย่างฝรั่งว่า ฝรั่งทำได้อย่างไร ฉันต้องทำได้เช่นนั้น และก้าวไปอีกขั้นหนึ่งว่า ฝรั่งทำอะไรได้ฉันต้องทำได้เช่นนั้น และต้องทำให้ดีกว่าฝรั่ง ถ้าได้ขนาดนี้แล้วไม่ต้องกลัวเลย ชาติไทยชนะแน่การแข่งขัน

นี่แหละ แม้แต่สภาพจิตยังไม่เอื้อเลย ความเข้มแข็งในจิตใจไม่มี นิสัยนักผลิตไม่มี

ต่อไป ความเข้มแข็งทางปัญญา คือ ความใฝ่รู้ ถ้าอยากจะทำอะไร ก็หาความรู้ในเรื่องนั้นอย่างอุทิศชีวิตให้เลย

คนไทยยอมไหม ฝรั่งมีแล้ว ฝรั่งต้องการรู้เรื่องอะไร ถึงจะต้องเดินทางไป ๗ คาบสมุทรก็ไปเลย ยอมอุทิศให้ทั้งชีวิต ฝ่าฟันไปข้างหน้า ฝ่าดงดิบ ผจญภัยในท้องทะเล ทนหนาว ทนร้อน ไปได้หมด เพื่อหาความรู้อย่างเดียวที่ต้องการ บุกไปเลย เท่าไรเท่ากัน ความใฝ่รู้นี้ คือความเข้มแข็งทางปัญญา

ยิ่งกว่านั้น เมื่อมีความรู้ขึ้นมา ก็มีความเข้มแข็ง และมีความมั่นใจในตัวเองยิ่งขึ้นอีก เมื่อรู้ว่าสิ่งที่จะเจอข้างหน้า เป็นอย่างไร จะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร จะทำให้สำเร็จได้อย่างไร ก็แก้แล้วกล้า เดินหน้าได้ แต่คนไม่รู้ก็ไม่มีแรง ต้องถอยแน่นอน

ฝรั่งมีสภาพจิตใจอย่างหนึ่งที่เขาภูมิใจนัก เขาเรียกว่า frontier mentality คือสภาพจิตแบบบุกฝ่าพรมแดน ซึ่งเขาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ความเจริญของฝรั่ง ทั้งในยุโรปแล้วโดยเฉพาะก็มาพัฒนามากในคอนอเมริกา

ถ้าสังเกตในวัฒนธรรมฝรั่ง ฝรั่งชอบพูดคำว่า frontier ซึ่งทำให้มองไปข้างหน้า ทำให้บุกเบิกออกไป เมื่อไปสุดโลกนี้แล้ว ก็ต้องมุ่งหน้าไปในจักรวาล ออกไปสู่โลกอื่น มองออกไป ก้าวต่อไป บุกฝ่าไปเรื่อย จากยุโรปไปถึงแผ่นดินอเมริกาภาคตะวันออก ขึ้นฝั่งแล้ว ข้างหน้าโน้นตะวันตกกว้างขวาง มีแต่

ป่าเขาลำเนาไพร จะเป็นอย่างไรไม่รู้ แต่ที่นั่นคือแหล่งของความสำเริงขำหน้า ฉะนั้น ฝรั่งเศสมองไปข้างหน้า บุกเบิกฝ่าไปตะวันตก “Go West, young man, . . .” เจ้าหนุ่ม จมูกงูหน้าไปตะวันตก นี่เป็นคติของฝรั่ง

แต่ frontier mentality นั้น ขณะนี้ฝรั่งเอง ที่เป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบอกว่า นี่แหละตัวทำลายละ เพราะเป็นต้นเหตุให้ฝรั่งทำลายธรรมชาติแวดล้อม ฉะนั้นฝรั่งจึงเกิดสำนึกว่าแนวคิด frontier mentality นี้ ทำให้เขา(รวมทั้งโลก) เกิดภัยพิบัติจากสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม แต่มันก็เป็นเหตุแห่งความสำเร็จของเขาในอดีต อันนี้เราเรียนรู้เพื่อที่จะได้เป็นบทเรียน เราจะต้องรู้เรารู้เขา และพัฒนาคนของเราให้ถูกต้อง

ไทยมีจุดเริ่มที่ผิด ในการสัมพันธ์กับเทคโนโลยี

ที่นี้ หันกลับมาสู่เรื่องที่เราพูดไว้แต่ต้นว่า คนไทยเราไม่มีนิสัยนักผลิต แล้วยังขาดความเข้มแข็งทางปัญญาอีกด้วย เริ่มแต่ขาดความใฝ่รู้ ที่นี้เราก็มาคูภูมิหลังว่าที่เป็นอย่างนี้เพราะอะไร การที่พูดถึงเรื่องภูมิหลังต่างๆ ของคนไทย ก็เพื่อ

รู้จักตัวเราเองให้ถูกต้อง และในหลายเรื่องก็ต้องเอามาเทียบกับฝรั่ง(ที่เราเห็นว่าเขาเจริญ)ด้วย

เมืองไทยเรานี้ มีทุนดีพิเศษติดตัว คือ สภาพภูมิศาสตร์ ที่มีธรรมชาติแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ อย่างที่เราชอบพูดอยู่เสมอด้วยความภูมิใจว่า *“ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว”*

อย่างไรก็ตาม เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ถ้าเรามัวเพลินอยู่กับความสะดวกสบายจากความอุดมสมบูรณ์นี้ ข้อดีก็ทำให้เกิดผลร้ายตามมาได้ คือทำให้คนไทยตกอยู่ในความประมาทชอบผัดเพี้ยน ไม่กระตือรือร้นขนขวาย จะเอาแต่ที่สบายและอ่อนแอ ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำการต่างๆ อย่างเด็ดเดี่ยวจริงจัง ต่างจากฝรั่งที่ธรรมชาติแวดล้อมบีบคั้น ทำให้เขาต้องลุกขึ้นดิ้นรนขนขวาย ตั้งจุดหมายแน่วแน่ ทำจริงจัง มั่นคง ผัดเพี้ยนเวลาไม่ได้ แล้วก็ทำให้เข้มแข็ง

ที่นี้ก็มาดูภูมิหลังในด้านความสัมพันธ์กับเทคโนโลยี ตอนนี้ไม่ต้องพูดถึงแง่ของความสัมพันธ์ในเชิงเป็นฝ่ายผลิตหรือฝ่ายบริโภค แต่จะมีอีกแง่หนึ่งที่จะต้องพูด คือแง่ของจุดเริ่มต้นที่คนไทยได้สัมพันธ์เจาะจงกับเทคโนโลยี อันนี้เป็นเรื่องของภูมิหลังที่ผ่านมาแล้ว แต่มีผลต่อความแตกต่างในด้านจิตใจ

คนไทยก็ใช้เทคโนโลยี ฝรั่งเศสก็ใช้เทคโนโลยีอย่างเดียวกัน แต่ความรู้สึกนึกคิดและการมองความหมายไม่เหมือนกัน เราเคยคิดวิเคราะห์ความแตกต่างในเรื่องเหล่านี้ไหม ฝรั่งเศสมองเทคโนโลยีในความหมายอย่างไร ไทยมองในความหมายอย่างไร ภูมิหลังเป็นมาอย่างไร การมองความหมายและความสัมพันธ์นั้นสร้างสรรค์ชีวิตและจิตใจอย่างไรคนไทยเจอกับเทคโนโลยี แล้วเราได้รับผลต่อชีวิตจิตใจต่างจากฝรั่งเศสอย่างไร

คนไทยเจอเทคโนโลยีเมื่อ ๑๐๐ กว่าปีที่แล้ว โดยฝรั่งเศส นำเข้ามา ข้อสังเกตก็คือว่า

๑. คนไทยเจอสิ่งของเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีที่ สำเร็จรูปแล้ว ไม่ต้องผ่านการเพียรพยายามในการผลิตหรือ การสร้างสรรค์ เจอบีบสำเร็จรูปมาแล้ว

๒. เครื่องใช้เทคโนโลยีสำเร็จรูปที่เจอนั้น มาเด่นมา ชัดมามากในประเภทบริโภค ไม่ค่อยมีอุปกรณ์เทคโนโลยี ประเภทผลิต เพราะฝรั่งเศสเดินทางมานี้เพื่อบุกฝ่าพรมแดน เทียวหาอาณานิคม เขาเอาเครื่องมือสำเร็จรูปมาใช้ มา อำนวยความสะดวกสบาย ส่วนเครื่องมือที่ผลิตอยู่ใน ประเทศของเขาเอง

ที่นี่ เมื่อคนไทยเจอเครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีประเภทสำเร็จรูป ที่มันมาช่วยในการดำเนินชีวิตให้สะดวกสบายในประเภทบริโคนที่เข้า ก็เลยมองเทคโนโลยีในความหมายแบบบริโคนั้น คือมองว่า เทคโนโลยีก็คือ เครื่องช่วยอำนวยความสะดวกสบาย

คนไทยสะดวกสบายอยู่แล้ว ในด้านสภาพแวดล้อม *ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว* เมื่อเจอเทคโนโลยีประเภทบริโคนั้น เสริมความสะดวกสบายเข้าไปอีก เลยยิ่งสบายใหญ่ สบายซ้ำสอง ฉะนั้น แนวโน้มของจิตใจก็ยิ่งเห็นแก่ความสะดวกสบายมากขึ้น เสริมความเป็นนักเสพบริโคนั้น แล้วก็ยิ่งอ่อนแอลงอีก

ที่นี่ เราหันไปดูเทคโนโลยีกับฝรั่งบ้าง อุปกรณ์เทคโนโลยีขึ้นเดียวกันอันอำนวยความสะดวกสบายที่คนไทยเจอซึ่งมากับฝรั่งนั้น มีความหมายสำหรับฝรั่งโดยสัมพันธ์กับภูมิหลังแห่งการสร้างสรรค์ว่า มันเป็นผลผลิตแห่งความเพียรพยายามในการสร้างสรรค์ของเขาเป็นเวลานานกว่า ๑๐๐ ปี กว่าเขาจะสร้างและพัฒนาขึ้นมาจนเป็นเครื่องใช้เทคโนโลยีขึ้นนั้นได้ มันนานเหลือเกิน

ที่นี่ เบื้องหลังของการสร้างสรรค์พัฒนาเทคโนโลยีนั้น คืออะไร

๑. เทคโนโลยีอาศัยความรู้วิทยาศาสตร์ เริ่มแรก เทคโนโลยีแบบพื้นฐานอาศัยความรู้ที่ยังไม่เรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ คือ ความรู้ในการเป็นอยู่ประจำวัน เช่น จะขุดดิน แทนที่จะใช้มือก็เอาไม้มาเหลามาตากเข้าแล้วก็เอาไปขุดดิน ต่อมาก็ทำจอบ ทำเสียม แม้แต่ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีหลายอย่างก็ไม่ถึงกับต้องใช้ความรู้วิทยาศาสตร์(ในความหมายที่ เครื่องครัดทางวิชาการ) เช่นการทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์หลายอย่าง

แต่สำหรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เรารู้จักกันทุกวันนี้ โดยทั่วไปต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ต้องมีความรู้ เรื่องไฮดรอลิกส์ เรื่องกลศาสตร์ เป็นต้น จึงทำรถแบคโฮมา ขุดดินได้ หรืออย่างจะทำไมโครโฟน ทำเครื่องบันทึกเสียงนี้ ก็ต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทั้งนั้น เช่นความรู้ทาง แม่เหล็กไฟฟ้า ความรู้เรื่องเสียง จึงเปลี่ยนคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้าเป็นคลื่นเสียง และเปลี่ยนคลื่นเสียงเป็นคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้าได้

ยิ่งพวกเทคโนโลยีขั้นสูง ก็ยิ่งมาอิงกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาก เช่น จะทำคอมพิวเตอร์ สร้างโรงงานไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์ ทำเครื่องมือเลเซอร์ ทำเรื่องวิศวกรรม ก็ต้องมีความรู้เรื่องอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องนิวเคลียร์ฟิสิกส์ เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงพูดกว้างๆ ว่า เทคโนโลยีอาศัยวิทยาศาสตร์

เป็นอันว่า เรื่องเทคโนโลยีโยงไปหาวิทยาศาสตร์ ฝรั่งเศสต้องพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มานานเป็นร้อยปี กว่าที่จะพัฒนาเทคโนโลยีระดับนี้ขึ้นได้ ในระหว่างที่เขาค้นคว้าหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นานเป็น ๑๐๐ ปีนั้น เขาได้อะไร วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ก็เกิดขึ้น จิตใจวิทยาศาสตร์ก็เกิดขึ้น นั่นก็คือ ความมีจิตใจใฝ่รู้ นิยมเหตุผล ชอบค้นคว้าทดลอง นี่คือนั่นที่พ่วงมากับการพัฒนาเทคโนโลยี ที่คนไทยไม่เคยมีภูมิหลัง เราไม่เกี่ยวข้องเลย

ฉะนั้น ฝรั่งเศสได้อย่างหนึ่งแล้วนะ จากภูมิหลังของความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีอันเดียวกันนี้ คือฝรั่งเศสได้วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ ได้จิตใจใฝ่รู้ นิยมเหตุผล ชอบค้นคว้าทดลอง เป็นต้น ซึ่งได้มาเป็นรากฐานของความเข้มแข็งทางปัญญา

๒. เทคโนโลยีนั้น นอกจากอาศัยวิทยาศาสตร์แล้วยังต้องอาศัยกระบวนการผลิตที่เรียกว่าอุตสาหกรรม เทคโนโลยีนั้นคู่มา กับอุตสาหกรรม

ฝรั่งเจริญขึ้นมาได้ก็ด้วยอุตสาหกรรม และผลิตอุปกรณ์เทคโนโลยีได้ก็ด้วยอุตสาหกรรม แต่พร้อมกันนั้นเขาก็พัฒนาอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยี เทคโนโลยีนี้แหละอยู่เบื้องหลังความเจริญของอุตสาหกรรม ในการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องมือเครื่องอุปกรณ์เครื่องจักรเครื่องยนต์ เป็นเรื่องเทคโนโลยีทั้งนั้น แต่เทคโนโลยีจะพัฒนา ก็ต้องอาศัยอุตสาหกรรม เขาจะผลิตเครื่องบินที่กเสียง ไมโครโฟน ตลอดจนคอมพิวเตอร์ ก็ต้องอาศัยกระบวนการอุตสาหกรรม ฉะนั้นเทคโนโลยีกับอุตสาหกรรมจึงคู่กันมา

ฝรั่งสร้างอุตสาหกรรมขึ้นมาด้วยอะไร เขาบอกเองว่า ด้วยแรงจูงใจที่จะเอาชนะ scarcity คือ ความแร้นแค้นขาดแคลน เพราะเขาอยู่ท่ามกลางธรรมชาติแวดล้อมที่ไม่อำนวย เช่น ความหนาวเย็นที่รุนแรง ในฤดูหนาวไม่มีอาหารจะกิน จะอยู่รอดได้อย่างไร ทำอย่างไรจะมีอาหารกินในฤดูหนาว เป็นต้น เขาคิดว่าด้วยความขยันหมั่นเพียรในกระบวนการ

ผลิตที่เรียกว่า อุตสาหกรรมนี้ เขาจะเอาชนะความแร้นแค้น
ขาดแคลนได้แล้วอุตสาหกรรมก็พัฒนาขึ้นมา

ด้วยเหตุนี้ ฝรั่งเศสจึงเรียกอุตสาหกรรมโดยใช้ศัพท์
ภาษาอังกฤษว่า *industry* ซึ่งแปลว่า ความขยันหมั่นเพียร นี้
คือตัวแท้ของอุตสาหกรรม คือ *industry* ที่แปลว่า ความ
ขยันหมั่นเพียร แล้วไทยก็แปลมาเป็นอุตสาหกรรม คน
ประดิษฐ์คิดศัพท์ในภาษาไทยก็พยายามแปลและบัญญัติให้
ตรงกับภาษาอังกฤษคือ *industry* นั้น และได้คำว่า
“อุตสาหกรรม” ซึ่งแปลว่าการกระทำด้วยความอุตสาหกรรม
อุตสาหกรรม ก็คือ ความขยันหมั่นเพียร ฮึดสู้

แต่คนไทยมองอุตสาหกรรมอย่างไร เราไม่ได้มองใน
ความหมายของความขยันเลยใช่ไหม คนไทยมอง
อุตสาหกรรมว่าเป็นกระบวนการผลิตสิ่งเสพบริโภคเพื่อให้
เราเป็นอยู่สบาย ส่วนฝรั่งมองอุตสาหกรรมว่าเป็น
กระบวนการแห่งความขยันหมั่นเพียร สู้ยากบากบั่น ที่จะทำ
การผลิตขึ้นมา เพื่อเอาชนะความขาดแคลนแร้นแค้น ให้มีสิ่ง
บริโภค แล้วจะได้มีความสุขต่อไป จากภูมิหลังที่ต่างกัน ไทย
กับฝรั่งจึงมองความหมายของอุตสาหกรรมไม่เหมือนกัน

อุตสาหกรรมอยู่เบื้องหลังความเจริญของเทคโนโลยี
ฝรั่งบอกว่าเขามุ่งหมายความสำเร็จ ต้องการจะมีวัตถุประสงค์
พรุ่งพร้อม แต่เขาจะต้องอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่เห็นแก่
ความสะดวกรสบาย ไม่เห็นแก่ความสุขสนุกสนานบ้าง
บ้างเรอ มุ่งหน้าทำการงานอย่างเข้มแข็ง ไม่ยอมแก่ความ
เหนื่อยยาก แต่ยอมอดยอมอมอมอยู่ง่ายๆ ซึ่งเขาเรียกว่า
work ethic (แปลว่า จริยธรรมในการทำงาน) และเขาก็มี
ความภูมิใจนักกว่าด้วย work ethic นี้แหละ จึงทำให้เขา
พัฒนาอุตสาหกรรมได้สำเร็จ

ฝรั่งภูมิใจเรื่องนี้นัก จนกระทั่งมาถึงยุคนี้เขาจึงเปลี่ยน
มาคร่ำครวญกันหนักหนาว่า คนอเมริกันยุคใหม่ของเขาขาด
work ethic เพราะเมื่อถึงยุคบริโภคแล้ว คนรุ่นใหม่ไม่รู้รสชาติ
ของความยากลำบาก มีความสะดวกรสบายทางวัตถุมากก็
กลายเป็นคนหยิ่งยโส สำนวนใจเสาะเปราะบาง ฉะนั้นคน
อเมริกันรุ่นใหม่จึงกำลังถูกตีเตียนจากคนอเมริกันรุ่นเก่า ว่า
กำลังทำให้ประเทศของเขาเสื่อมลงและจะเสื่อมต่อไป

คนอเมริกันรุ่นเก่าเขาสร้างสรรค์ความเจริญมาด้วย
ฝีมือของตัวเอง เขาอยู่ในยุคอุตสาหกรรม แต่อเมริกายุค
ปัจจุบันนี้เป็น postindustrial คือ ผ่านพ้นยุคอุตสาหกรรม

มาเป็น consumer society กลายเป็นสังคมของนักบริโภคแล้ว ฉะนั้น ฝรั่งยุคปัจจุบันก็เลยพ้นยุคอุตสาหกรรม คือ พ้นยุคขยัน(มาเป็นยุคชู้เกี้ยว) และทำท่าจะพ้นยุคสร้างยุคผลิต(มาเป็นยุคเสพยุคบริโภค)

ยุคอุตสาหกรรม คือยุคคนขยัน สังคมอุตสาหกรรม คือสังคมแห่งความขยันหมั่นเพียร ที่มีจริยธรรมในการทำงาน (work ethic) จริยธรรมในการทำงานนี้คือหัวใจแห่งความสำเร็จของอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมมากับความขยันหมั่นเพียร เทคโนโลยีพัฒนาขึ้นมาด้วยอาศัยอุตสาหกรรมกว่าเทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้ามาได้อย่างที่เป็นอยู่นี้ ก็ต้องผ่านยุคอุตสาหกรรมมาเป็นร้อยๆ ปี เพราะฉะนั้น มันจึงทำให้ฝรั่งได้วัฒนธรรมอุตสาหกรรม

วัฒนธรรมอุตสาหกรรม ก็คือวัฒนธรรมแห่งการผลิตด้วยความขยันหมั่นเพียร ความอดทนต่อความยากลำบาก ไม่ยอมย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อย พุดสั้นๆ ว่า ความสู้ยากลำบากนั้น เป็นอันว่า ฝรั่งได้นิสัยสู้สิ่งยาก และ นิสัยนักผลิตจากวัฒนธรรมอุตสาหกรรม

นี่คือภูมิหลังในการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งเราไม่มีเลย ไทยเราเจอเทคโนโลยีปั๊บ สำเร็จรูปมาแล้ว เสรพสบายเลย

เทคโนโลยีจึงมาหนุนมาเสริมความสะดวกรบาย ทำให้ในม
เดียงที่จะชอบเสพบริโภค เห็นแก่ความสะดวกรบายยิ่งขึ้น
ต่างจากฝรั่ง ซึ่งเทคโนโลยีนี้หมายถึงภูมิหลังของการได้พัฒนา
วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมอุตสาหกรรม ที่ทำให้
เกิดมีนิสัยใจคอที่ฝังลึกคือ ความใฝ่รู้-สู้สิ่งยาก เพราะฉะนั้น
ไทยเราจะต้องรู้ตัวและแก้ปัญหาเรื่องนี้ให้ได้

คนไทยยังมองไม่ถึงความหมายของเทคโนโลยี

เรื่องคนไทยกับเทคโนโลยียังไม่จบเท่านี้ ในใจคนไทย
เรามองความหมายของเทคโนโลยีโดยไม่รู้ตัวว่าอย่างไร เรา
ไม่เคยเอามาพูดกัน เทคโนโลยีมีความหมายอย่างไร ใน
ความหมายอย่างหยาบที่สุด คนโดยมากจะมองเทคโนโลยี
ในความหมายว่าเป็นวัตถุอุปกรณ์สำเร็จรูป เป็นเครื่องมือ
เครื่องใช้ อย่างไมโครโฟน เครื่องบันทึกเสียง เครื่องซักผ้า
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ พุดง่ายๆ ว่า เทคโนโลยีเป็น
เครื่องมือเครื่องใช้

ที่นี้ ในความหมายแบบหยาบๆ ในขั้นสำเร็จรูป ที่
เป็นเครื่องมือเครื่องใช้นี้ ก็ยังแยกการมองความหมายออกไป
ได้เป็น ๒ แบบ คือ

แบบที่ ๑. เทคโนโลยี คือ เครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกสบาย (ช่วยให้เราไม่ต้องทำอะไร) เราจะต้องทำอะไร มันก็มาทำหน้าที่ เราเลยไม่ต้องทำ เราอยากสนุกสนานเพลินเพลิน มันก็เป็นเครื่องบำรุงบำเรอเราตามใจปรารถนา

แบบที่ ๒. สำหรับคนอื่นอีกพวกหนึ่ง ความหมายต่างออกไปว่า เทคโนโลยี คือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะมาช่วยให้เราทำอะไรๆ ได้ดียิ่งขึ้น และสามารถทำดียิ่งๆ ขึ้นไป เช่นว่า เราคิดจะทำงานส่วนนี้ เทคโนโลยีมาทำหน้าที่ เราจะได้ก้าวไปทำส่วนโน้นต่อ หรือเราทำงานนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีก็มาช่วยให้ทำได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับคนพวกหนึ่ง เทคโนโลยีมาช่วยให้ไม่ต้องทำ แต่สำหรับคนอื่นอีกพวกหนึ่ง เทคโนโลยีมาช่วยในการทำ หรือมาช่วยให้ทำได้ดียิ่งขึ้นและสามารถทำดียิ่งๆ ขึ้นไป พุดสั้นๆ ว่า มองในแง่ของนักบริโภคนักผลิต หรือนักเสพกับนักสร้างสรรค์

จะเห็นว่าคนไทยเรามองเทคโนโลยีแบบนักเสพนักบริโภคแทบทั้งนั้น คือมองว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่มาช่วยบำรุงบำเรออำนวยความสะดวกสบาย (เรา

จะได้ไม่ต้องทำ) จึงคิดจะมีเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ตัวเองสบาย จะได้ไม่ต้องทำ แต่ขอให้ลองไปดูใน dictionary จะเห็นความหมายของเทคโนโลยีในเชิงช่วยอุดหนุนการกระทำให้ทำได้ดียิ่งขึ้น และทำดียิ่งขึ้นไป ไม่ใช่มาช่วยให้หยุดทำ

ฉะนั้นจะต้องมองเทคโนโลยีในความหมายว่าเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะมาช่วยให้เราทำการสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น นี่ต่างหากคือความหมายที่พึงต้องการ แค่ความหมายของเทคโนโลยีก็ตกแล้ว แต่ยังไม่จบแค่นี้ นี่เป็นเพียงความหมายชั้นหยาบเท่านั้น

ถ้าลองไปถึงความหมายที่แท้ ซึ่งถูกต้องและละเอียดอ่อนกว่านั้น เทคโนโลยีไม่ใช่แค่สิ่งสำเร็จรูปอย่างนี้ ลองมาดูกันให้ถึงตัวศัพท์ เราพูดว่าเทคโนโลยี ก็คือคำฝรั่งว่า technology ซึ่งได้แก่ techno + logy คำว่า logy แปลว่า ความรู้ หรือวิทยา จะเห็นว่า วิชาต่างๆ ที่ลงท้ายด้วย logy เราพยายามแปลเป็นไทยให้ลงท้ายด้วย “วิทยา” ทั้งนั้น เช่น psychology แปลว่า จิตวิทยา sociology แปลว่า สังคมวิทยา criminology แปลว่า อาชญวิทยา anthropology แปลว่า มานุษยวิทยา ถ้าไม่ลง logy เราก็จะแปลเป็น “ศาสตร์” อย่าง the humanities เราก็แปลว่ามนุษยศาสตร์

science เราแปลว่า วิทยาศาสตร์ linguistics เราแปลว่า
ภาษาศาสตร์

ที่พูดมานี้ เพื่อให้เห็นว่า เทคโนโลยี ที่จริงเป็นเรื่อง
ของความรู้ มันไม่ใช่เป็นแค่เครื่องมือ และก็ไม่ใช่แค่ความรู้
เฉยๆ แต่เป็นความรู้ที่จะทำ

การมองเทคโนโลยีในความหมายว่าเป็นเครื่องมือ
เครื่องใช้ นั้น นอกจากเป็นความหมายหยาบๆ ซึ่งไม่ถูกต้อง
แล้ว ยังเป็นการมองความหมายแบบนักเอาผลหรือนักเสวย
ผล ไม่มองลึกลงไปแบบนักสร้างเหตุ ที่จริงความหมายที่แท้
ของเทคโนโลยี เป็นความหมายชั้นการสร้างเหตุ

ตามความหมายที่แท้ เทคโนโลยี คือการนำเอาความรู้
โดยเฉพาะความรู้วิทยาศาสตร์ มาจัดทำดำเนินการ เพื่อให้
การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอยู่อย่างได้ผลดียิ่งขึ้น และทำ
การต่างๆ ได้สัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น นี่คือนโยบาย เพราะฉะนั้น
เทคโนโลยีจึงไม่ได้อยู่แค่ความหมายหยาบ คือสิ่งสำเร็จรูปที่
เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ แต่โยงไปหาเหตุปัจจัยของสิ่งเหล่านั้น
คือการนำความรู้มาใช้ นั่นคือ ตัวเหตุ

ความหมายที่แท้จริงต้องลงไปถึงความรู้ ถ้าไม่มี
ความรู้ เทคโนโลยีที่เข้าใจว่าเป็นวัตถุเครื่องใช้ นั้นก็เกิดไม่ได้

เพราะฉะนั้น การมองเทคโนโลยีจะต้องมองลงไปถึงความหมายพื้นฐาน คือตัวภูมิปัญญา หรือตัวความรู้ และการมองอย่างนี้จะโยงไปหาวิทยาศาสตร์ พอมองอย่างนี้ก็จะเห็นว่า science คู่กับ technology คือวิทยาศาสตร์คู่กับเทคโนโลยี ถ้าเทคโนโลยีไม่มีวิทยาศาสตร์เป็นฐาน เทคโนโลยีพัฒนาไม่ได้ จึงต้องพัฒนาวิทยาศาสตร์มาเป็นฐานของการพัฒนาเทคโนโลยี

คนไทยเรามักติดอยู่แค่เทคโนโลยี ไม่เข้าถึงวิทยาศาสตร์ ถ้าเราจะก้าวขึ้นไปในการกระทำคือการผลิต และการสร้างสรรค์ เราจะต้องมองเทคโนโลยีในความหมายที่ถูกต้อง คือมองลึกลงไปถึงตัวความหมายที่แท้ ที่ลงไปถึงเหตุ คือการนำความรู้โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์มาใช้สร้างสรรค์ เช่น ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะช่วยในการดำเนินชีวิตและทำกิจการงาน เมื่อมองอย่างนี้ ก็จะทำให้เราต้องหันไปเน้นในเรื่องความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็นฐานของมัน เวลานี้เราใส่ใจกันนักในเรื่องเทคโนโลยี แต่ละเลยเรื่องวิทยาศาสตร์ ถ้าจะพัฒนาประเทศชาติกันจริงๆ จะต้องลงไปถึงขั้นพัฒนาวิทยาศาสตร์ให้ได้

เมื่อคนไทยชอบใช้ชอบเสพเป็นนักบริโภค ก็นึกคิดกันอยู่แค่เทคโนโลยี เลยเข้าไม่ถึงวิทยาศาสตร์ แม้แต่เป็นผู้บริหารประเทศชาติ พอพูดถึงวิทยาศาสตร์ หลายท่านก็มองแค่เทคโนโลยี คนไทยจำนวนมากไม่เข้าใจคำว่าวิทยาศาสตร์ว่าแตกต่างจากเทคโนโลยีอย่างไร เมื่อพูดถึงวิทยาศาสตร์ ก็เข้าใจแค่เทคโนโลยีเท่านั้น และเทคโนโลยีที่เข้าใจนั้น ก็ไม่ถูกต้องอีก เพราะมองอยู่แค่ตัววัตถุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ คือโภคภัณฑ์ที่จะเอามาเสพมาใช้ ไม่มองถึงความรู้จักจัดทำ นับว่าเป็นความผิดพลาดที่สำคัญมาก เพราะเป็นเรื่องส่วนประกอบของความเข้มแข็งทางปัญญาเลยที่เดียว

ถ้าเราแก้ปัญหานี้ไม่ได้ จะไปพัฒนาคนกันได้อย่างไร เพราะว่าขนาดแค่ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวัน ก็ยังจับไม่ถูก

เทคโนโลยีนั้นเป็นเรื่องของความรู้ที่จะทำ หรือการรู้จักดำเนินการประยุกต์ความรู้มาใช้ประโยชน์ทำการสร้างสรรค์ คู่กับวิทยาศาสตร์ ทำไมเทคโนโลยีคู่กับวิทยาศาสตร์ เพราะว่าวิทยาศาสตร์เป็นตัวของความรู้ วิทยาศาสตร์ค้นหาความจริงของธรรมชาติว่าคืออะไร เป็น

อะไร เป็นอย่างไร เป็นเพราะอะไร วิทยาศาสตร์บอกอย่างนี้ แล้วเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความรู้ว่าจะทำอย่างไร ก็ไปเอา ความรู้วิทยาศาสตร์ที่ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร เพราะอะไรนั้น มาใช้จัดสรรดำเนินการให้การดำเนินชีวิตและทำกิจการงาน ของมนุษย์เป็นไปอย่างได้ผลดียิ่งขึ้น เทคโนโลยีจึงเป็นการ นำความรู้วิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เป็นความรู้ขั้น ปฏิบัติการ นำมาใช้ประโยชน์

วิทยาศาสตร์เป็นตัวความรู้เฉยๆ เทคโนโลยีก็ไปเอา ความรู้วิทยาศาสตร์นั้นมาดำเนินการสร้างสรรค์ทำอะไร ต่างๆ ให้เราได้ประโยชน์จากความรู้นั้น วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของความ “รู้” เทคโนโลยีเป็นเรื่องของการ “ทำ” แต่จะ ทำได้ก็ต้องรู้ หรือต้องรู้จึงทำได้ เทคโนโลยีเชื่อมโยงความรู้ ออกมาสู่การกระทำ

การมองความหมายของเทคโนโลยีขั้นนี้เป็นขั้นมอง ลงไปถึงเหตุ ไม่ใช่มองแค่ผลผลิตที่สร้างสรรค์แล้ว แต่มองลึก ลงไปถึงการที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถ โดยโยงต่อไป ถึงการที่จะต้อง

๑. ทำให้เกิดความรู้วิทยาศาสตร์ขึ้นมา

๒. เอาความรู้วิทยาศาสตร์นั้นมาดำเนินการ
สร้างสรรค์จัดทำให้เกิดเป็นงานเป็นการ เป็นเครื่องมือ
เครื่องใช้ เป็นต้น

ขั้นนี้ต่างหากที่เราควรมองเทคโนโลยี แต่คนไทย
โดยทั่วไปไม่มองความหมายถึงขั้นนี้ ยิ่งกว่านั้น คนไทยจะ
มองแม้แต่วิทยาศาสตร์ในความหมายที่เป็นเทคโนโลยี
หลายคนเมื่อถูกถามว่าวิทยาศาสตร์คืออะไร เขามองได้แค่
เทคโนโลยีเท่านั้น เมืองไทยเราติดอยู่แค่เทคโนโลยี(ใน
ความหมายอย่างหยาบที่ไม่ถูกต้อง) เข้าไม่ถึงวิทยาศาสตร์
วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์แทบไม่เกิดขึ้นในเมืองไทยเลย

ถ้าวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์เกิด จิตใจวิทยาศาสตร์
เกิด จะมีความใฝ่รู้ จะนิยมเหตุผล จะชอบทดลอง จะนิยม
ปัญญา และจะชอบแสวงปัญญา คนไทยจะต้องสนใจให้ถึง
ตัววิทยาศาสตร์เอง ซึ่งเป็นฐานของเทคโนโลยี

ถ้าคนไทยมองเทคโนโลยีโยงไปถึงวิทยาศาสตร์อย่าง
นี้ ก็จะสร้างจิตใจของนักผลิตและนักสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ทำ
ให้เกิดคุณสมบัติคู่กันที่ครบวงจร คือ วิทยาศาสตร์สร้าง
วัฒนธรรมแห่ง*ความใฝ่รู้* และเทคโนโลยีสร้างวัฒนธรรมแห่ง
ความใฝ่สร้างสรรค์ ซึ่งเมื่อประสานเข้ากับวัฒนธรรมแห่ง*ความ*

หากมันผู้สังเวยของอุตสาหกรรม ก็นำไปสู่ความเจริญ ขยายตัวของวิทยาการและการผลิตการสร้างสรรค์ พร้อมทั้ง ความก้าวหน้าทางวัตถุและความพร้อมทางเศรษฐกิจ อย่างน่าอัศจรรย์

มองลึกลงไปให้เห็นแง่มุมเพิ่มขึ้นอีก เพื่อจะ ได้พัฒนาคนและพัฒนาทุกอย่างให้ถูกต้อง ที่ว่าเทคโนโลยี เชื่อมโยงความรู้ออกมาสู่การกระทำนั้น ยังมีความหมาย ซ้อนและซ้อนอยู่อีก กล่าวคือ ในการที่ความรู้จะโยงออกมาสู่ การกระทำได้นั้น จะต้องมีความรู้คิดเห็นในหนทางและ วิธีการที่จะจัดทำนำความรู้มาใช้ และมีฝีมือที่จะทำให้ สัมฤทธิ์วัตถุประสงค์ พูดอีกอย่างหนึ่งว่า ความสามารถที่จะ แสดงออกซึ่งปรีชาที่จะทำให้สำเร็จประโยชน์ ความสามารถ ๒ ชั้นนี้มีชื่อเรียกว่า ศิลปะ เพราะฉะนั้น ในเทคโนโลยีจึงมี ศิลปะรวมอยู่ด้วย

พูดให้เป็นสำนวนว่า เทคโนโลยีโยงวิทยาศาสตร์กับ ศิลปะเข้าด้วยกัน หรือพูดให้สั้นลงไปอีกว่า เทคโนโลยีโยง ศาสตร์กับศิลป์เข้าด้วยกัน และเมื่อทำได้แบบนี้ เทคโนโลยี จึงทำให้วิทยาศาสตร์เกิดผลเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคม หรือแก่มวลมนุษย์และแก่โลกทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ยังไม่ใช่เท่านั้น การที่เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์กับศิลป์มาต่อกันได้อย่างนี้ ยังไม่เป็นหลักประกันว่าจะเกิดผลดีเป็นประโยชน์สุขอย่างแท้จริง การพัฒนาคนเพียงขั้นนี้ ยังไม่เพียงพอ ยังจะต้องมีการพัฒนาคนอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นขั้นตัดสินเด็ดขาด คือ **พัฒนาคนให้สามารถโยงศาสตร์กับศิลป์ ให้ถึงบุคคลด้วย** คือให้มาเชื่อมต่อหรือรับใช้เจตจำนงที่จะใช้ศิลป์นำศาสตร์ไปทำการสร้างสรรค์ให้เกิดผลดีเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง เช่นนำมาช่วยให้มนุษย์มีปัจจัยสี่กินใช้ทั่วถึง มีสุขภาพดี บำบัดทุกข์ภัย ให้เป็นอยู่อย่างสวัสดิ มีสันติสุข

เมื่อเทคโนโลยีขึ้นมามีบทบาทสนองเจตจำนงที่เป็นบุคคล ก็จะส่งผลสืบทอดไปถึงอุตสาหกรรม ทำให้การผลิตเป็นไปในทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย์และสรรพชีวิตอย่างแท้จริง

หากปราศจากการพัฒนาบุคคลแล้ว การพัฒนาศาสตร์และศิลป์อาจเบี่ยงเบนออกจากทางที่แท้อันถูกต้อง กลายเป็นเครื่องก่อความหายนะและความพินาศแก่มนุษย์และโลกทั้งหมดก็ได้ แต่ถ้าเราพัฒนาคนให้ถึงขั้น ได้ทั้งศาสตร์ ทั้งศิลป์ และทั้งบุคคล และ**สามารถโยงศาสตร์และศิลป์**

ให้ถึงกุศล ก็จะเป็นมงคล คือก่อให้เกิดความดีงามและความ
งอกงามของมนุษยชาติ เป็นอารยธรรมที่พึงประสงค์อย่าง
แท้จริง

คนไทยยังศึกษาไม่ถึงสาระของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในสังคมไทยของเรา การพัฒนาประเทศขณะนี้มีปัญหา
เพราะว่า คนไทยเพลินอยู่แค่วิชาการที่เป็นระดับเทคโนโลยี
ในระบบความคิดแบบแยกส่วน วิชาการจำพวกวิทยาศาสตร์
บริสุทธิ์ คนไทยไม่สนใจ จึงเกิดเป็นปัญหาของประเทศชาติ
ในปัจจุบันว่า วิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์หาคนศึกษา
รัฐบาลวางแผนพัฒนาประเทศขณะนี้ต้องไปเน้นย้ำว่าทำ
อย่างไรจะส่งเสริมให้มีคนศึกษาวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น
เพราะที่แท้วิทยาศาสตร์ต่างหากที่จะเป็นฐานของการพัฒนา
เทคโนโลยี ถ้าอยู่แค่เทคโนโลยีก็ไปไม่ไกล

ขอให้ไปดูในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
จะรู้ว่าสังคมไทยขาดแคลนนักศึกษาผู้เรียนในวิชาวิทยา-
ศาสตร์ธรรมชาติ ปัญหาของสังคมไทยเราจึงมีมากมาย
หลายอย่างและหลายชั้น ทั้งปัญหาเฉพาะของเราเอง และ
ปัญหาร่วมกันกับโลกปัจจุบันทั้งหมด เมื่อขาดการพัฒนา

วิทยาศาสตร์ ก็ขาดศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยี แม้แต่การพัฒนาความรู้ศาสตร์ ที่จะมาโยงกับศิลป์ ก็ยังโหวงเชื่อมกันไม่ไหว จึงไม่ต้องพูดว่าจะพัฒนาให้ถึงกุศลได้อย่างไร

อย่างไรก็ดี ในด้านการศึกษาศาสตร์นี้ ถ้ามองให้ดี ปัญหาความขาดแคลนผู้เรียนวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ยังไม่ใช่ปัญหาใหญ่แท้จริง ความขาดแคลนผู้เรียนวิทยาศาสตร์ที่วุ่น เป็นปัญหาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งโยงไปถึงเรื่องกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เป็นปัญหาขั้นพื้นผิวที่โผล่ให้เห็น เป็นปลายเรื่องเท่านั้น

ปัญหาที่แท้ก็คือ การศึกษาศาสตร์โดยรวมในสังคมไทยที่ผ่านมาทั้งหมด ตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นไปจนตลอด ไม่ว่าจะในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาก็ตาม ถ้าไม่ถือว่าล้มเหลวทั้งหมด ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างผลที่เป็นสาระของการศึกษาศาสตร์

การศึกษาศาสตร์ มิใช่เป็นเพียงการเรียนรู้ข้อมูลวิชาวิทยาศาสตร์ และไม่ใช่เพียงความสามารถใช้วิธีการวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่หมายถึงการพัฒนาจิตปัญญาวิทยาศาสตร์ขึ้นมาในตัวคนผู้เรียน คือ การที่คนมีจิตใจ

วิทยาศาสตร์ ตลอดจนถึงการที่สังคมมีวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ความรู้ ความเป็นผู้มีเหตุผล ความนิยมปัญญา ความไม่เชื่อง่ายเหลวไหลลงมาย ความชอบพิสูจน์ทดลอง ชอบค้นคว้า สืบค้นหาความจริง เฉพาะอย่างยิ่ง ความใฝ่รู้ ที่จะต้องเข้าถึง แก่นแท้ของความจริงให้จงได้

แต่ภาพที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ดูเหมือนจะตรงข้ามกับความมีจิตใจวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ จึงทำให้มองได้ว่า การศึกษาวิทยาศาสตร์ในสังคมไทยที่ผ่านมาเป็นเวลายาวนาน ไม่ได้ผลที่พึงต้องการ คือผลที่เป็นสาระของการศึกษาวิทยาศาสตร์ที่ว่ามานั้น (เรื่องนี้สถาบันพุทธศาสนาก็ไม่พ้นที่จะถูกตีเตียนแบบ เดียวกัน)

การศึกษาศาสตร์ชั้นใด การศึกษาด้านเทคโนโลยีก็ชั้นนั้น สาระของการศึกษาเทคโนโลยี มิใช่แค่การ รู้จักทำและรู้จักใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ แต่อยู่ที่การพัฒนา **ความใฝ่สร้างสรรค์** พร้อมทั้งความคิดสร้างสรรค์และมีมือสร้างสรรค์ กล่าวคือความใฝ่ปรารถนาที่จะแก้ปัญหาและทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคมอย่างแรงกล้า ที่ทำให้หาทาง และเพียรพยายามนำเอาความรู้ที่ดีที่สุดมาจัดสรรประดิษฐ์

นวัตกรรมที่จะบันดาผลให้สำเร็จประโยชน์สุขนั้น ซึ่งการศึกษา
ด้านกุศลจะมาช่วยปิดกั้นความผิดพลาด โดยทำให้มองเห็น
ถูกต้องชัดเจนว่า ประโยชน์สุขที่ปรารถนานั้นเป็นประโยชน์
สุขแท้จริง ที่เกื้อกูลแก่ชีวิต สังคม และระบบสัมพันธ์ของ
ธรรมชาติทั้งหมด มิใช่เป็นเพียงสิ่งบำรุงบำเรอชอบใจที่หลง
ตื่นชื่นชมวูบวาบไปด้วยกำลังโมหะ

การลงทุนสนับสนุนเพียงด้วยงบประมาณและการให้
ทุน ตลอดจนเพิ่มค่าตอบแทน อาจช่วยให้มีจำนวนผู้ศึกษา
เล่าเรียนวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น และสังคมไทยได้กำลังคนด้าน
วิทยาศาสตร์มาบรรจุในวงงานต่างๆ เช่นประจำโรงงาน
อุตสาหกรรม เป็นต้น หนุ่่นเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจ
สนองความต้องการของธุรกิจอุตสาหกรรมได้ผลมาก
จนกระทั่งถ้าเสียหลัก ก็อาจจะมีสภาพอย่างที่เรียกว่าเป็น
เพียงวิทยาศาสตร์ที่รับใช้อุตสาหกรรม (เวลานี้ดูเหมือนจะมี
ความโน้มเอียงที่จะเกิดมีวิทยาศาสตร์เชิงพาณิชย์ หรือ
วิทยาศาสตร์แบบธุรกิจ เหมือนอย่างกิจการด้านอื่นๆ ของยุค
สมัย) แต่การลงทุนทั้งหมดนั้นคงไม่ช่วยให้ประเทศไทยมี
นักวิทยาศาสตร์ยอดเยี่ยม ที่เป็นนักค้นพบผู้สร้างยุคสมัย

หรือเป็นผู้นำโลกสู่ก้าวใหม่แห่งการบุกฝ่าพรมแดนความรู้
วิทยาศาสตร์

ความสำเร็จที่ว่านั้นอยู่ที่การศึกษาวិทยาศาสตร์ที่
เข้าถึงสาระ ซึ่งสามารถสร้างจิตใจวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม
วิทยาศาสตร์ ดังที่กล่าวข้างต้น คือความใฝ่รู้ รักความจริง
ชอบเหตุผล นิยมปัญญา ชอบค้นคว้าแสวงหาสืบสาว
ตรวจสอบ ทดลอง ชนิดที่ว่าถ้ายังไม่ถึงความจริงถ่องแท้จะ
ไม่ยอมหยุด เช่นเดียวกับจิตใจของนักเทคโนโลยีที่ใฝ่
สร้างสรรค์ซึ่งจะต้องหาทางจัดดำเนินการให้ประโยชน์สุขนั้น
เป็นผลสำเร็จให้ได้

ถ้าการศึกษาวิทยาศาสตร์สร้างจิตใจวิทยาศาสตร์
และวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ (และการศึกษาเทคโนโลยีสร้าง
จิตใจของนักสร้างสรรค์) อย่างที่ว่ามานี้ได้ จึงจะเป็น
การศึกษาวิทยาศาสตร์ (และการศึกษาเทคโนโลยี) ที่แท้จริง
ซึ่งเข้าถึงสาระ และมั่นใจได้ว่า การศึกษาวิทยาศาสตร์
บริสุทธิ์จะคึกคักขึ้นมาเองโดยธรรมชาติอย่างไม่ขึ้นต่อ
กระแสเศรษฐกิจมากนัก และสังคมไทยจะมีนักค้นพบทาง
วิทยาศาสตร์ และนักประดิษฐ์เกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยไม่ต้องรอ

ตื่นตื่นดีใจกับคนดีคนเด่นที่โผล่ดังขึ้นมาเป็นปรากฏการณ์
บังเอิญของสังคม ชนิดนานแสนนานจะมีสักคน

เพียงแค่ว่าสังคมไทยขาดแคลนผู้ศึกษาวิชาวิทยา-
ศาสตร์บริสุทธิ์ ก็มีคำถามที่หนักหนาว่ารัฐบาลจะหาทาง
แก้ปัญหาได้อย่างไร แต่เราไม่จำเป็นต้องรอรัฐบาล เพราะ
ปัญหาที่แท้จริงใหญ่กว่านั้น ซึ่งจะต้องถามคนไทยทั้งชาติเลย
ทีเดียวว่า คนไทยจะพัฒนาตัวเองและช่วยกันพัฒนา
สังคมไทยอย่างไร?

นี่เป็นข้อใหญ่ของปัญหาการพัฒนาประเทศไทย

คนไทยยังใช้เทคโนโลยีแทบไม่ได้คุณค่าในการพัฒนา

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศหรือสังคมต่างๆ ในโลก
เราเป็นประเทศผู้บริโภคนวัตกรรมเทคโนโลยี ในขณะที่บางประเทศเขา
เป็นผู้ผลิตเทคโนโลยี นี่เราก็เสียเปรียบขั้นหนึ่งแล้ว ที่นี้พอ
เราบริโภคนวัตกรรม คือนำเทคโนโลยีมาใช้ ก็มีปัญหาใน
การใช้ดีกว่าใช้เพื่ออะไร การใช้แบบไหนมากในสังคมไทย

การใช้มี ๒ แบบ คือการใช้เพื่อเสพ กับการใช้เพื่อ
ศึกษาและสร้างสรรค์ เราดูตั้งแต่ประชาชนทั่วไป ดูผู้ใหญ่ ดู
เด็กนักเรียนในโรงเรียน จนกระทั่งถึงในบ้าน ในครอบครัว ว่า

ใช้เทคโนโลยีกันแบบไหน แต่ต้องรู้จักแยกก่อนว่า การใช้เพื่อ
เสพ กับการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ต่างกันอย่างไร พอ
แยกได้ปั๊บ เราจะเห็นคนไทยทันทีเลยว่า *คนไทยส่วนมากใช้
เทคโนโลยีเพื่อเสพ หรือเพื่อศึกษาและสร้างสรรค์*

ในการใช้เพื่อเสพ กับใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์นั้น
เปอร์เซ็นต์ในการใช้ ๒ แบบนี้ จะต้องสมดุล ขณะนี้เราเสีย
ดุลอย่างหนัก เราใช้เพื่อเสพแทบจะ ๙๐% คือหมดดุลเลย
การใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์แทบไม่มี

แม้แต่เด็ก ๆ เล็ก ๆ มาที่วัด เมื่อคุยกับเด็ก ลองถามดู
ว่าหนูดูทีวีวันละกี่ชั่วโมง ก็ได้คำตอบว่า หนูวันธรรมดาเท่านี้
ชั่วโมง เสาร์-อาทิตย์เท่านี้ชั่วโมง ทีวีเป็นอุปกรณ์เทคโนโลยี
หนูใช้มัน หนูดูมันเพื่อเสพก็เปอร์เซ็นต์ เพื่อศึกษาก็เปอร์เซ็นต์

เด็กคนหนึ่งอยู่ ป. ๕ อาตมาถามแกว่า หนูดูทีวีนี้ดู
เพื่อเสพก็เปอร์เซ็นต์ เพื่อศึกษาก็เปอร์เซ็นต์ แกบอกอาตมา
ว่า หนูดูเพื่อเสพ ๙๙% อาตมาก็ถามแกต่อไปว่า แล้วการดูทีวี
เพื่อเสพกับเพื่อศึกษา อย่างไหนถูกต้องกว่ากัน แกก็บอกว่าดู
เพื่อศึกษาถูกต้อง แล้วทำไมหนูดูเพื่อเสพตั้ง ๙๙% จะถูก
หรือ เด็กบอกว่าไม่ถูก ก็ถามว่าแล้วจะทำอย่างไร ถ้าไม่ถูก
เรามาแก้ไขปรับปรุงกันเอาใหม่ เด็กบอกว่า เอา

ถ้าอย่างนั้นเราลองมาช่วยกันคิดซิว่า เราจะค่อยๆ พัฒนาขึ้นไป ลองเริ่มว่า ตอนนี้เอาเซฟทีเปอร์เซ็นต์ ศึกษา ทีเปอร์เซ็นต์ เด็กตอบว่า เอา ๕๐/๕๐ เราก็รู้ว่าเด็กตอบเอา ใจพระ ก็บอกว่า หนู พระไม่เรียกร้องจากเด็กมากอย่างนั้น หรือเห็นใจ สังคมของเรามันก็เป็นอย่างนี้ ผู้ใหญ่ทำมาเป็น ตัวอย่าง เรามาตกลงกัน ลองวางดูซิ เอาแค่ให้ข้างศึกษามัน เพิ่มขึ้นหน่อย

ในที่สุดก็ตกลงกันได้ว่า ให้ดูเพื่อเซฟ ๗๐% ดูเพื่อ ศึกษา ๓๐% จากขั้นนี้เราค่อยๆ ก้าวต่อ แต่มันจะเป็นไปเอง ถ้าเด็กเริ่มใช้เทคโนโลยี เช่น ดูทีวีเพื่อศึกษามากขึ้น เขาจะ พัฒนาความใฝ่รู้ แล้วเขาจะมีความสุขจากการเรียนรู้ แล้ว เขาจะเพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการใช้เพื่อศึกษา แล้วจากการใช้เพื่อ ศึกษา ก็จะก้าวอีกขั้นหนึ่ง ไปสู่การใช้เพื่อสร้างสรรค์ เชื้อใหม่ มันจะต่อกัน แต่ถ้าใช้เพื่อเซฟก็จะตันอยู่ที่นั่นเอง วนเวียนอยู่ใน สังสารวัฏแห่งความยินดีร้ายชอบชัง แต่ถ้าใช้เพื่อศึกษา เขาจะก้าวต่อไปสู่การสร้างสรรค์

เด็กอีกคนหนึ่งอยู่ ป.๔ คุณพ่อเป็นอาจารย์ใน มหาวิทยาลัย มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้ ก็ถามแกว่า ที่หนูใช้ อุปกรณ์เทคโนโลยีคือคอมพิวเตอร์นี้ หนูใช้เพื่อเซฟหรือเพื่อ

ศึกษา เด็กบอกว่าหนูก็ใช้เพื่อเล่น ใช้เพื่อเล่นอย่างไรละ ก็เล่นเกมสก็ ก็ถามว่าทำไมไม่ใช้เพื่อศึกษาละ เช่น หัดพิมพ์ดีด เด็กก็ว่ามันไม่สนุก อย่างนี้เป็นต้น

แน่นอนว่า การเล่นเกมเป็นประโยชน์แก่เด็กไม่น้อย (เป็นธรรมดาอยู่แล้วว่า การเล่นโดยทั่วไป เป็นกิจกรรมที่ช่วย การพัฒนาของเด็ก) โดยเฉพาะเกมบางอย่างช่วยฝึกสมอง ได้มาก แต่พร้อมกับประโยชน์มันก็มีโทษด้วย และการที่จะมี ประโยชน์มากหรือน้อย มีโทษมากหรือน้อย และมีประโยชน์ หรือโทษมากกว่ากันนั้น ย่อมขึ้นต่อเงื่อนไขหลายอย่าง เช่น เกมที่เล่นเป็นเกมอะไร ผู้ออกแบบทำขึ้นมาจากสภาพจิต และเจตจำนงที่มุ่งอะไร เด็กเล่นอย่างไร เด็กมีความรู้คิดแค่ไหน อยู่ในความดูแลที่แนะนำทางหรือไม่อย่างไร เล่นภายใน ขอบเขตหรือโดยสมดุลงกับกิจกรรมการศึกษาและสร้างสรรค์ อย่างอื่นหรือไม่ อิทธิพลและผลสะท้อนในทางชักจูงหรือก่อ พฤติกรรม ความคิด จิตนิสัยหรือสภาพจิต แต่ละด้านๆ เป็น อย่างไร คุ่มหรือไม่ เด็กเฝือหรือยอมรับกิจกรรมทางเลือกอื่นที่ ดีกว่าได้แค่ไหน มีการคุมให้ได้ผลที่พึงประสงค์ เช่น ใช้เป็น สื่อนำสู่สิ่งที่เป็นสาระแท้ได้เพียงใด และที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมัก มองข้ามกันไป ก็คือความหมกมุ่นกับเทคโนโลยีเกินพอดี ที่

ทำให้เด็กห่างเหินหรือถึงกับแปลกแยกจากธรรมชาติ และ
แม้แต่จากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

เวลานี้ คนชอบอ้างรายงานผลการวิจัยในเรื่องต่างๆ
เช่นในด้านเทคโนโลยี ซึ่งก็มีประโยชน์ แต่ก็ต้องระวัง ไม่
เฉพาะผลการวิจัยที่รับใช้ธุรกิจอุตสาหกรรมเท่านั้น แม้แต่
การวิจัยที่บริสุทธิ์ก็มักเจาะหาความจริงเฉพาะแง่เฉพาะด้าน
หรือแม้แต่เฉพาะจุด ซึ่งจะต้องมองให้พอดีกับสถานะของมัน

หันกลับมาเรื่องเก่า เด็กชุดนี้ตกลงไปแล้ว ต่อมาอีก
ชุดหนึ่งๆ ก็ใกล้ๆ กัน เฉลี่ยใช้เทคโนโลยีเพื่อเสพอย่างน้อย
๘๐% เราลองดูผู้ใหญ่เป็นอย่างไร ผู้ใหญ่ไทย ใช้เพื่อเสพ
มาก หรือใช้เพื่อศึกษามากกว่า จะต้องเริ่มที่นี้ก่อน เช่นอย่าง
ดูทีวี ปรากฏว่าใช้เพื่อดูการบันเทิง ใช้ดูมวยต่อสู้ เสียมาก
แม้แต่การใช้เราก็พลาดแล้ว ฉะนั้น จะต้องมีการปรับระดับของ
การใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้น แล้วต่อไปการมี
ความสุขก็จะสัมพันธ์กับการใช้นี้ด้วย เพราะเมื่อเรา
พัฒนาการใช้ ก็จะนำไปสู่การมีความสุขที่ต่างกันตามวิธีใช้
นั้นด้วย คือ ความสุขจากการเสพเทคโนโลยี กับความสุข
จากการศึกษาและสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี

ความสุขจากการศึกษาและสร้างสรรค์ คือความสุขจากการสนองความต้องการในการใฝ่รู้ และความสุขจากการสนองความต้องการในการทำสิ่งทั้งหลายให้มันดี ถ้ามีความสุขแบบนี้ การพัฒนาจะเกิดขึ้นเอง เพราะเราพัฒนาคนอย่างถูกต้อง

เอาละ ตอนนี้เห็นได้แล้วว่าสังคมไทยจะต้องแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยี เริ่มต้นตั้งแต่การใช้เพื่อสุขภาพการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์

เวลานี้ เด็กหาความสุขจากการเสพเทคโนโลยีมาก ต่อไปการศึกษาตั้งแต่ในบ้าน จะต้องมุ่งเน้นที่จะช่วยให้เขามีความสุขจากการใช้เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ เด็กที่พัฒนาจะมีความสุขแบบนี้ คือความสุขจากการใช้เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ หรือความสุขจากการสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี เขาจะมีความสุขจากการใช้คอมพิวเตอร์สร้างงาน ไม่ติดอยู่กับการหาความสุขจากการใช้คอมพิวเตอร์เล่นเกมส์ เขาจะใช้เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ต่างๆ ขึ้นมา

ถ้าเด็กมาถึงขั้นนี้ พ่อแม่อุ่นใจสบายใจได้ และสังคมของเราก็มีหวังที่จะพัฒนา แต่ถ้าเด็กยังหาความสุขจากการ

เสพติดเทคโนโลยีแล้ว ให้ระวังเถิด มันจะไปจบที่ยาบ้า เพราะเป็นพวกเดียวกัน

การหาความสุขจากการเสพติดเทคโนโลยี ก็คือการหาความสุขจากการเสพติดหนึ่ง ซึ่งอยู่ในเครือเดียวกันกับการเสพยาเสพติด เพราะจะต้องเพิ่มแรงกระตุ้น โดยปริมาณและตีกี๋ของสิ่งเร้าให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ความสุขเท่าเดิม ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาหรือขึ้นต่อเทคโนโลยี

ถ้าเพิ่มแรงกระตุ้นเร้าไม่ทันหรือไม่พอ เกิดเบื่อหน่ายขึ้นมา เมื่อชีวิตและความสุขขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีและวัตถุบำรุงบำเรอแล้ว พอเบื่อเทคโนโลยีและวัตถุเสพ ก็พลอยเบื่อหน่ายอยากหนีชีวิตด้วย แล้วก็เลยเปิดช่องที่จะพาต่อไปหายาเสพติด และชีวิตก็อาจจะจบที่นั่น หรืออาจจะไปจบที่สิ่งเสพติดทางจิต ที่มาในรูปของลัทธิความเชื่อและวิถีปฏิบัติ ลึกลับหลบชีวิตแบบต่างๆ ย้ายจากปลายสุดข้างหลังโลก กลายเป็นหล่นจากโลกไปเลย

ในทางตรงข้าม ถ้าคนมีความสุขจากการศึกษาและสร้างสรรค์แล้ว เขาจะพ้นจากวิถีทางที่ผิดนั้น นี่คือนื้อแท้สำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษา เป็นการแก้ปัญหาที่ได้ทั้งการพัฒนาคน และพัฒนาประเทศชาติ ทั้งพัฒนาจิตใจและ

พัฒนาเศรษฐกิจ ครอบคลุม ความเป็นนักศึกษาและสร้างสรรค์ ทำให้ก้าวพ้นไปได้จากความทุกข์ที่ขึ้นต่อสิ่งเสพ สู่อิสรภาพ และความสุขที่สูงขึ้นไป

อย่างน้อยควรระลึกไว้ว่า คุณค่าของเทคโนโลยี มีใช้อยู่แค่การได้มีสิ่งเสพบริโภคอำนวยความสะดวกสบาย แต่เทคโนโลยีมีคุณค่าอยู่ที่การพัฒนาคน คือเป็นเครื่องช่วย เกื้อหนุนอำนวยความสะดวกให้คนสามารถพัฒนาศักยภาพที่จะ สร้างสรรค์สิ่งดีงาม นำชีวิตและสังคมเข้าถึงความสุขและ อิสรภาพที่ลึกและกว้างยิ่งขึ้นไป

การมีเทคโนโลยีต้องหมายถึงการมีเครื่องช่วยพัฒนา ปัญญา อย่างน้อยการพัฒนาเทคโนโลยี จะต้องคู่เคียงกันไป กับการพัฒนาอินทรีย์ มิใช่กลายเป็นว่า เทคโนโลยียิ่งก้าวหน้า อินทรีย์คือตา หู มือ สมองของคน ยิ่งหมดความละเอียดไว เจียบคม ความขัดเกลา และความอ่อนโยนนุ่มนวล กลายเป็น อินทรีย์ที่ที่อหยาบด้านกระด้างหื่นกระหายก้าวร้าวรุนแรง ที่ จะถูกชักพาไปด้วยแรงความอยากความปรารถนาของความ ใฝ่เสพบริโภค และการทำลายล้างเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์กัน

เมื่อการพัฒนาคนถูกต้อง ก็แก้ปัญหาที่เดียวครบ ตลอดกระบวนการ แต่ถ้าพัฒนาผิดแล้วก็วนอยู่ในวังวน

นั่นเอง *เวลานี้น่ากลัวว่า การศึกษาและการพัฒนาคนจะกลายเป็นการพัฒนาความไร้เสฟไปเสีย* โดยนี้กว่าถ้าคนมีความไร้เสฟแล้ว เขาจะแข่งขันเก่ง จะตั้งใจทำงานทำการ แต่เปล่า ผิดเต็มประตูเลย เพราะจับปัจจัยที่แท้ไม่ได้

เมื่อคนมีความไร้เสฟสูง สังคมก็มีแต่คนที่ส่วนใหญ่เป็นนักบริโศค กลายเป็นสังคมบริโศค โดยเฉพาะเมื่อเป็นเรื่องของสิ่งของเครื่องใช้ทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นของที่ต้องผลิต สังคมผู้บริโศคเทคโนโลยีก็กลายเป็นสังคมผู้ซื้อโศคภัณฑ์เทคโนโลยี และเมื่อเป็นประเทศกำลังพัฒนา ก็มักกลายเป็นผู้ซื้อและผู้บริโศคหางแถว ที่นอกจากตามเขาล้ำหลังท้ายสุดแล้ว ก็จะใช้ของที่แพงที่สุดด้วย เพราะผ่านเบี้ยบ้ายรายทางมากที่สุด

เมื่อความเป็นผู้บริโศคหางแถว มาบวกเข้ากับความเป็นประเทศหรือสังคมที่กำลังพัฒนา ความด้อยหรือความเสียเปรียบก็ยิ่งหนักหนา จนกระทั่งว่า ถ้าไม่มีหลักและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง ก็จะกลายเป็นเครื่องผูกมัดมัดตัวให้จมอยู่ภายใต้ความล้ำหลังและความด้อยพัฒนานั้นอย่างยั่งยืนหรือยิ่งต่ำลงไป

ความด้อยหรือความเสียเปรียบมีหลายด้าน แต่ที่เห็นชัดเห็นง่ายก็คือด้านเศรษฐกิจ เช่นอย่างคนไทยที่ซื้อผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีมาใช้ เมื่อเทียบกับคนในประเทศพัฒนาแล้วเช่นอย่างอเมริกา จะมีฐานะเป็นผู้มีรายได้น้อย แต่ซื้อของแพง หรือได้น้อยแต่จ่ายมาก

ยกตัวอย่าง คนไทย เมื่อเติบโตขึ้นและจะเริ่มต้นชีวิตของตนเอง เช่น จบการศึกษาแล้วจะเริ่มทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มทำธุรกิจ ก็มักจะคิดถึงการมีรถยนต์ส่วนตัว ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางค่านิยม (ไม่ว่าจะโดยถูกบีบหรือถูกกลืน หรือโดยหลงใหลเองก็ตาม) ผสมกับปัญหาการจราจร

ถ้าเป็นคนที่มีรสนิยมพอจะสูงสักหน่อย (ไม่ถึงกับสูงทีเดียว) ก็จะซื้อรถยนต์ที่นิยมกันว่าเป็นชั้นดี เอาแค่ราคาไม่ถึงล้าน สัก ๙ แสน ๖ หมื่นบาท ซึ่งถ้าซื้อในอเมริกา รถคันเดียวกันนี้ มีราคาประมาณ ๒๕,๐๐๐ ดอลลาร์ คือ ๖ แสนบาทเศษ ถ้าคนไทยวัยหนุ่มสาวผู้นั้นจบการศึกษาปริญญาโท ทำงานเอกชน มีรายได้ดีพอควร ได้เงินเดือนสูงถึงหมื่นห้าพันบาท เก็บเงินเดือนไว้ทั้งหมด ไม่ใช่กินอยู่อย่างอื่นเลย (คงจะ

เป็นไปได้) และไม่นับเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นตามเวลา จะต้องรอดถึงเกือบ ๕ ปีครึ่ง จึงจะซื้อรถคันนั้นด้วยเงินสดได้

ยิ่งถ้าเข้ารับราชการ ได้เงินเดือน ๘ พันบาท จะต้องเก็บเงินไม่ใช้เลย นานถึง ๑๐ ปี จึงจะซื้อได้ แต่คนในประเทศอเมริกา จบปริญญาโท ทำงานได้เงินเดือนระดับทั่วไปเดือนละ ๒,๕๐๐ ดอลลาร์ เขาเก็บเงินเพียง ๑๐ เดือน ก็ซื้อรถยนต์ค่อนข้างดีคันเดียวกันนั้นได้แล้ว

แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องของถูกรายได้สูงของแพง รายได้ต่ำ ก็คือ เรื่องค่านิยมที่อยู่ในจิตใจภายใต้กระแสหล่อหลอมหรือผลักดันของสังคม กล่าวคือในสังคมไทยเรานี้ คนซื้อรถยนต์มิใช่เพียงในความหมายว่าเป็นยานพาหนะ เครื่องใช้ในการเดินทาง แต่หมายถึงความมีหน้ามีตา ความเด่น ความโก้ และความนิยมเชื่อถือเป็นสำคัญ (คนไทยจึงถูกพวกนักต้มตุ๋น นั่งรถโก้มาหลอกเอาได้บ่อยๆ) ซึ่งทำให้รู้สึกจำเป็นที่จะต้องมียนต์ดีๆใช้ เกินความจำเป็นในการใช้งานจริง ต่างจากคนในสังคมอเมริกัน ที่โดยทั่วไปมองรถยนต์เป็นเพียงยานพาหนะเครื่องใช้ในการเป็นอยู่ เมื่อมีใช้อยู่แล้ว ก็ใช้ต่อไป ไม่ต้องทุรนทุรายเที่ยวซื้อหามาแสดงหน้า

แก่ใคร ก็เลยมีเวลาและความคิดที่จะไปใส่ใจกับเรื่องอื่นที่เป็นสาระมากกว่า

เมื่อมองในแง่ของการแข่งขันตามสภาพของยุคสมัยปัจจุบัน แล้วลองเปรียบเทียบกัน ก็จะเห็นว่า *สังคมอเมริกัน* ถึงแม้เวลานี้เขาจะตกอยู่ในภาวะที่โหดหนัก แต่เขาก็ยังมีการแข่งขันในเชิงปัญญาสูงกว่า ในขณะที่สังคมไทยของเราจะเด่นไปข้างการแข่งขันในทางโมหะ ซึ่งไม่เป็นเรื่องดีที่น่าสบายใจเลย

ที่ว่ามานี้ ไม่เฉพาะในด้านสินค้าที่เรียกกันว่า ฟุ่มเฟือย แม้แต่สิ่งของเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนพัฒนาสังคม โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา คนไทยก็ตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบ ที่ต้องซื้อของราคาสูงด้วยทุนของผู้มีรายได้ต่ำ เช่นเดียวกัน

ขอยกเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นตัวอย่าง ปัจจุบันราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยได้ลดต่ำลงมาก นอกจากเป็นภาวะการณ์ทั่วไปในโลกแล้ว ยังเป็นเพราะการลดภาษีด้วย เมื่อ ๑๐ ปีก่อน เครื่องคอมพิวเตอร์ถูกเก็บภาษี ๓๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ ต่อมาทางการได้ลดภาษีคอมพิวเตอร์ลง

เหลือประมาณ ๕ เปอร์เซ็นต์ เวลานี้ คนไทยทั่วไปพอจะซื้อ
หาคอมพิวเตอร์มาใช้ได้ในราคาไม่สูงนัก

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะซื้อเครื่องที่ติดตัวไปไหนๆ ได้
สะดวก และมีประสิทธิภาพสูง ก็ยังต้องซื้อหาในราคาที่
นับว่าแพง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กยี่ห้อดี ชั้นค่อนข้าง
ดี มีเครื่องอ่าน CD-ROM ในตัว เครื่องหนึ่ง ราคายังไม่คิด
ภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อกลางปี ๒๕๓๙ ในเมืองไทยขาย
๑๐๙,๐๐๐ บาท ในอเมริกาขาย \$3,299 คิดเป็นเงินไทย
ประมาณ ๘๒,๕๐๐ บาท

คนอเมริกันทำงานค่าแรงอย่างต่ำวันละ ๙๕๐ บาท
(คิดจากอัตราค่าแรงอย่างต่ำ ชม.ละ \$4.75 x 8 ชม.ต่อวัน;
วันที่ ๑ ก.ย. ๒๕๔๐ นี้ อัตราค่าแรงอย่างต่ำในอเมริกา จะ
ขึ้นเป็น ชม.ละ \$5.15 คือวันละประมาณ ๑,๐๓๐ บาท) เก็บ
รายได้ไว้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ใช้เวลา ๑ ปีครึ่ง (คิดวันทำงาน
เดือนละ ๒๔ วัน) ก็ซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องนั้นได้

แต่คนไทยที่ทำงานอยู่ในต่างจังหวัด ได้ค่าแรงอย่าง
ต่ำวันละ ๑๕๐ บาท เก็บรายได้ไว้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ จะต้องรอ
ไปถึง ๑๒ ปีครึ่ง จึงจะซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวกันนั้นได้
กว่าจะได้ใช้ก็จะแก่เสียแล้ว

แต่คอมพิวเตอร์ถ้าเพื่อปัญญาคงไม่เป็นปัญหาสักเท่าไร ปมปัญหาสำหรับคนไทยอยู่ที่สินค้าของใช้ฟุ่มเฟือยที่จะบำรุงความสุข อำนวยความสะดวกสบาย และมีความหมายในเชิงอวดโก้แข่งกัน ทั้งรถยนต์ มอเตอร์ไซค์ เครื่องเสียงดีๆ ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เครื่องซักผ้า ฯลฯ ทั้งจำเป็นและไม่จำเป็น ทั้งจำเป็นแท้และจำเป็นเทียม ซึ่งมีราคาแพง และประดังเข้ามาหลายๆ อย่าง คนไทยไม่มีทางเลือกอื่น จึงต้องหันไปพึ่งระบบเงินผ่อน ซึ่งหมายถึงการเป็นหนี้ อย่างหนึ่ง แต่เป็นหนี้ที่พอจะมีหน้า

สำหรับหลายกรณี การผ่อนส่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ และเป็นทางออกที่ดีอย่างหนึ่งในการผ่อนเบาปัญหาการเงิน แต่จะมีโทษมากเมื่อผลิตเพลลินชะล่าใจ ทำให้ตกอยู่ในความประมาท อะไรๆ ก็ผ่อนส่ง เมื่อส่งไม่ทันก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาส่งผ่อน ทำให้ชีวิตตกอยู่ใต้ความผูกมัด ห่วงกังวล สูญสิ้นอิสรภาพความสงบใจและความรู้สึกมั่นคง ขาดสมาธิ ไม่มี ความแน่วแน่มั่นใจในการดำเนินชีวิตและทำการงาน

คนอเมริกันอยากซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย คำนวณเวลาแล้ว ก็เห็นความหวังชัดเจนว่าตนทำงานในเวลาเท่านั้นเท่านั้นก็จะซื้อได้ แล้วก็ตั้งใจทำงานด้วย

ความมั่นใจ มุ่งมั่นทำงานไป โดยไม่ต้องคิดถึงเรื่องอะไรอื่น แต่คนไทย ถ้าเป็นคนมีรายได้น้อย ก็แทบมองไม่เห็นความหวังที่จะซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์นั้นได้ด้วยเงินที่ได้จากการทำงาน ทำให้ไม่มีความมั่นใจในการทำงาน ถ้าไม่เข้มแข็งจริง จิตใจก็จะฟุ้งซ่าน ไม่มีสมาธิในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วก็มองหาทางที่จะได้เงินด้วยวิธีอื่น เช่น กู้หนี้ยืมสิน ถ้าผิดพลาดก็อาจจะเลยออกไปทางทุจริต

แม้แต่เมื่อพอจะมีเงินมีทองขึ้นมา และแม้จะระมัดระวังในเรื่องการเงินว่าต้องให้ได้มากกว่าเสีย ก็มีกระวังแต่การใช้จ่ายด้านอื่น พอถึงเรื่องผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีที่ฟุ่มเฟือย ใจที่มัวแต่คิดตามให้ทันยุคสมัย หรือความเด่นนำทางหน้าต่าง ทำให้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เสียมากกว่าได้

ความด้อย ความเสียเปรียบและความสูญเสียของคนไทยแต่ละคนนี่ ก็หมายถึงความด้อยความเสียเปรียบ และความสูญเสียของสังคมไทยและประเทศไทยด้วย นอกจากใจครุ่นคิดหารายได้พิเศษเพื่อซื้อสิ่งฟุ่มเฟือย ทำให้งานขาดประสิทธิภาพด้อยคุณภาพถ่วงความเจริญของประเทศชาติ พร้อมทั้งปัญหาสังคมที่เกิดจากการทุจริต และอาชญากรรมต่างๆ แล้ว คนพอจะมีพอจะได้เงินมา ก็นึกถึงแต่ผลิตภัณฑ์ทาง

เทคโนโลยีรุ่นใหม่แปลกหูแปลกตา ที่จะเอามาเสพบริโภค ไม่มีช่องให้เอาใจใส่หรือคิดถึงสุขทุกข์ของเพื่อนร่วมชาติร่วมสังคม

เงินที่ใช้จ่ายมากมาย แทนที่จะเป็นเครื่องช่วยเกื้อหนุนหรือแก้ปัญหาของคนไทยด้วยกัน ก็ถูกทุ่มเทไปกับสินค้าเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีที่มีราคาสูง เป็นรายได้ส่งออกไปให้แก่ต่างประเทศที่รวยกว่า

ในขณะที่ประเทศของตนด้อยโอกาสและเสียเปรียบประเทศเหล่านั้นในทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว ยังจะต้องกู้หนี้ยืมสินจากประเทศเหล่านั้นเพื่อเอาไปซื้อสินค้าจากเขา เป็นลูกหนี้ที่เป็นลูกค้าคอยหากำไรมาเพิ่มรายได้ให้แก่เจ้าหน้าที่ของตนเอง ในขณะที่คนไทยจำนวนมากมีชีวิตที่หมกมุ่นอยู่ได้ก้องหนี้สิน ประเทศไทยก็ถูกพันธนาการด้วยหนี้สินระหว่างชาติจำนวนมากมหาศาล ที่ประชาชนไทยจะต้องแบกภาระต่อไปยืดยาวนาน ถ้าไม่รีบกลับตัว ก็ต้องเกินกว่าชั่วอายุลูกหลาน

แต่ผลเสียที่ร้ายแรงยิ่งกว่านั้นก็คือ การที่คนไทยมัวเพลิดเพลินหลงใหลกับความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย จะยิ่งเสริมแรงความใฝ่เสพและความเป็นนักบริโภค ทำให้เห็นแก่ความ

สะดวกสบายเฉื่อยชาและยิ่งอ่อนแอเลื่อนไหลลงไปใต้กระแส
ของระบบผลประโยชน์ สวนทางกับการที่จะมีพลังพัฒนาตน
ให้เป็นคนที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพมากขึ้น

**แม้แต่ไอที คือเทคโนโลยีด้านข่าวสารข้อมูล ที่น่าจะเป็น
เจ้าบทบาทที่โดดเด่นในการพัฒนาเสริมสร้างปัญญา ก็เสียดุล
ให้แก่การใช้เชิงเสรีโภค และธุรกิจโฆษณา มีบทบาทที่
เบี่ยงเบนไปในทางเสริมโหมเห มากกว่าพัฒนาปัญญา**

ถ้าเป็นอย่างนี้นานไป คนไทยจะหาอะไรซึ่งจะเป็นที่
ภูมิใจและมั่นใจในตนเองและในสังคมของตนได้ยาก จะมีก็
แต่ความตื่นตื่นฟูฟ่าฮือฮากันไปตามกระแสชั๊กพาของ
ค่านิยมที่ฉาบฉวยเลื่อนลอย แล้วก็พาตัวเองไปเป็นเหยื่อของ
ผู้ผลิตภายใต้วัฒนธรรมบริโภคนิยม

เพราะฉะนั้น **คนไทยจะต้องรู้ตัวตื่นขึ้นมา** อย่าปล่อยให้
ตัวปล่อยใจหลงระเริงมัวระห่ยมในความรู้สึกโก้เก๋ทันสมัย
และมองไปแต่ในทางที่จะหาเสพหาบริโภคนิยม แต่จะต้องซื้อต้อง
ใช้ต้องปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ตั้ง
ความรู้สึกรับผิดชอบต่อประเทศไทย ต่อสังคมและต่อเพื่อน
ร่วมชาติ เห็นตระหนักรู้ในผลดีผลเสีย ต่อชีวิต ต่อสังคม ต่อ
โลก และความเสียหายเปรียบของประเทศชาติ ที่จะเกิดขึ้นจาก

การใช้จ่ายเสพบริโภคแต่ละครั้งของตน มองถึงการสูญเสียผลประโยชน์ของประเทศชาติ และภาระที่สังคมจะต้องแบกรับสืบเนื่องต่อไปข้างหน้า

แม้จะต้องซื้อต้องใช้ของแพง ก็ทำด้วยปัญญาที่มีหลักคิด มองเห็นเหตุผลอย่างชัดเจน และมีจุดมุ่งหมาย พร้อมทั้งมีจิตสำนึกที่จะใช้สิ่งนั้นให้ได้ประโยชน์จากมันอย่างคุ้มค่าเกินราคาของมัน ให้ได้มากกว่าจ่าย หรือให้ได้มากกว่าที่เสียไป ทั้งแก่ชีวิตของเรา และแก่สังคม ไม่ซื้อมาเพียงเพื่อเสพบริโภคให้หมดเปลืองไป แต่ให้มันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ ที่จะทำให้ชีวิตและสังคมของเราเขิบก้าวดีขึ้นไปได้จริง เช่น ถ้าจะซื้อคอมพิวเตอร์มาใช้สักเครื่องหนึ่ง ก็ตั้งใจมั่นว่า “เราจะใช้คอมพิวเตอร์เครื่องนี้ให้ได้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ มากกว่าที่คนในอเมริกาใช้มัน อย่างน้อยอีกหนึ่งเท่าตัว”

ถ้าใจเข้มแข็งมีแรงผู้ที่จะทำอย่างนี้ ก็เห็นทางผู้เขาได้ในระบบแข่งขัน และมั่นใจได้ว่าชีวิต สังคม และประเทศชาติของเรา จะฟื้นตัวขึ้นมาได้ในเวลาไม่นานเลย

ทั้งหมดนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อคนไทยตื่นตัวขึ้นมา ด้วยความตื่นทางปัญญา มีจิตใจที่เข้มแข็ง และมีความปรารถนาดีใฝ่สร้างสรรค์ชีวิตและสังคมของตนอย่างแท้จริง

ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยการพัฒนาคน ที่ชาวไทยทุกคนตั้งใจพัฒนาตนเองขึ้นไปโดยไม่ประมาท ถ้าคนไทยรุ่นผู้ใหญ่ไปไม่ไหว หมุดหวังแล้ว ก็ต้องเริ่มกันจริงๆ ที่อนุชนคนรุ่นต่อไป โดยมุ่งมั่นเน้นหนักในการศึกษาที่ถูกต้อง

การศึกษาแต่เริ่มที่บ้าน โดยพ่อแม่เป็นครูอาจารย์คนแรก ดังที่พระองค์สอนว่า มารดาบิดาเป็นบูรพาจารย์ คือครูต้นหรืออาจารย์คนแรก ถ้าจะนำเด็กเข้าสู่การพัฒนาที่ถูกต้องทางเพื่อให้ได้ผลในการเสริมสร้างความใฝ่รู้-ใฝ่สิ่งยาก ใฝ่ศึกษา-ใฝ่สร้างสรรค์ ความเป็นนักผลิต-นักสร้างสรรค์ และพร้อมกันนั้น ก็จะได้ผ่อนคลายอิทธิพลของค่านิยมใฝ่เสพวัฒนธรรมบริโภค ความอ่อนแอเห็นแก่สะดวกสบาย และวิถีชีวิตที่เปิดกว้างสู่ทางแห่งการเสพยาบ้า พ่อแม่ทุกบ้านนั่นเองจะต้องเริ่มต้น และสำหรับคนไทย จุดเริ่มอยู่ที่นี้

จงถามเด็กไทยให้น้อยลงว่า “อยากได้อะไร?”

แต่จงถามเด็กไทยให้มากขึ้นว่า “อยากทำอะไร?”

จาก “อยากทำอะไร?” ก็ก้าวต่อไปว่า “อยากรู้ว่าจะทำอย่างไร” และ “จะต้องรู้อะไร?” แล้วพ่อแม่ก็คอยหนุนและให้เพื่อสนองความใฝ่รู้และใฝ่สร้างสรรค์นี้ โดยช่วยโยงการรู้และการสร้างสรรค์นั้นไปเชื่อมต่อกับบุคคลให้ได้ต่อไป

เอาละ ขอบุญถึงเรื่องคนไทยกับเทคโนโลยีไว้เท่านี้ก่อน ถ้าเราพัฒนาคนไทยในการสัมพันธ์และปฏิบัติต่อเทคโนโลยี ได้ถูกต้อง เราจะได้*ความรู้-สู่สิ่งยาก* หรือ *ไปศึกษา-ไปสร้างสรรค์* เป็นอย่างน้อย ซึ่งแม้แต่ยังไม่ได้คุณสมบัติอย่างอื่นมาอีก เพียงแค่นี้ก็พอที่จะพัฒนาสังคมไทยไปสู่ความมีชัยในระบบแข่งขันของโลก และพร้อมที่จะเดินหน้าพ้นเหนือการแข่งขันไปสู่การช่วยแก้ปัญหาของโลก และเป็นส่วนร่วมอย่างสำคัญในการนำโลกไปสู่สันติสุข

หมายเหตุ: ราคาสินค้าผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีในเมืองไทย ที่เทียบไว้ในข้อเขียนนี้ เป็นราคาก่อนเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๐ ยังไม่ได้ปรับตัวเลขตามราคาในปัจจุบัน ซึ่งจะแพงขึ้นอีกเป็นอันมาก

ต้นเกิดชาวไทย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ตื่นเถิดชาวไทย

© พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN 974-8338-49-5

พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก - กรกฎาคม ๒๕๕๑ ๒,๐๐๐ เล่ม

- โครงการพัฒนาตน มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์รวมเล่มครั้งที่ ๔ - สิงหาคม ๒๕๕๙ ๔,๐๐๐ เล่ม

- พระนวกะ ๑๒ รูป รุ่ณอยู่จำพรรษา ๒๕๕๙ พิมพ์เป็นธรรมทาน

- ทุนพิมพ์หนังสือวัดญาณเวศกวัน

ออกแบบปก พระชัยยศ พุทธิวิโร

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์สวย จำกัด

๕/๕ ถ.เทศบาลรังสฤษดิ์เหนือ แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร. ๐ ๒๕๕๓-๙๖๐๐ โทรสาร ๐ ๒๕๕๓-๙๖๐๖

